

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevens doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De toestand van de ambtenaren ten opzichte van het risico der arbeidsongevallen

Inleiding en probleemstelling

1. Het sociaal recht, in meerdere beschikkingen, maakt een onderscheid tussen de burgers en inwoners van het land, op grond van bepaalde criteria zoals bijv. de aard van de beroepsactiviteit, of de rechtspositie van de rechtssubjecten. In de regel bakenen de wetten en besluiten op de sociale wetgeving nauwkeurig de toepassingsfeer «ratione personae» af: meestal liggen aan de grondslag van deze afbakening economische, sociale en politieke overwegingen, waarop de beslissingnemende overheid, na soms heel wat drukkingen te hebben moeten ondergaan, gewild of ongewild ingaat.

Nu is het ontegensprekelijk — en dit zal zowel de practicus als de theoreticus van het sociaal recht zeker niet ontgaan zijn — dat, meer dan ooit, de beslissingnemende overheid omzichtig moet te werk gaan in het afwegen van de voordelen die aan een bepaalde categorie van sociaal gerechtigden worden verleend, alsook in de afbakening van de groep gerechtigden zelf: niet alleen zal; in de toekomst het gunstige regime als voorbeeld dienen voor de minder begunstigde sociale groepen doch eveneens kan het verlenen van een speciaal voordelig statuut aan een bepaalde professionele categorie, een verschuiving in de stratificatie van de socio-professionele groepen uitlokken in die zin dat een professionele sector die in mindere mate aan de verdeling van de sociale voordelen deelneemt, vlugger zal verlaten worden door een soms belangrijk aantal personen die op hun beurt een sociaal meer beveiligde en begunstigde groep zullen gaan vervoegen (bijv. landbouwers gaan de groep der werknemers in de industrie en handel vervoegen) (1).

Gouvernementeel en ook syndicaal moet met deze tendens rekening worden gehouden: niet alleen kan het toekennen van bepaalde voordelen aan een socio-professionele groep een reactie uitlokken vanwege andere groepen om soortgelijke voordelen te bekomen, waarbij toevlucht kan genomen worden tot een krachtige doch dikwijls schadelijke en uitputtende machtsontplooiing, doch eveneens kan dergelijke politiek — gewild of ongewild — een grondige transformatie in de

sociaal-economische structuur van een bevolking veroorzaken.

Elk sociaal statuut van een professioneel afgebakende groep straalt bijgevolg uit naar de andere groepen waardoor in zekere mate een wisselwerking ontstaat tussen de voordelen die elk statuut typeren: «in the long run» kan dit tot een min of meer gemeenschappelijk statuut leiden. Dergelijke strekking kan reeds achterhaald worden in de confrontatie van het sociaal statuut van de werknemers uit de privé-sector en dit van het overheidspersoneel. Volgende evolutie tekent zich duidelijk af: de werknemers uit de privé-sector trachten het voordeel te bekomen van wat hun als interessant voorkomt in het sociaal statuut van de werknemers uit de publieke sector en omgekeerd. Zo is het ondermeer kenmerkend dat de werknemers uit de privé-sector steeds meer de stabiliteit van de betrekking nastreven, voordeel dat sinds geruime tijd in het sociaal statuut van het overheidspersoneel is neergelegd (2); hetgeen bijv. voorkomt in het sociaal statuut van het overheidspersoneel op gebied van het verlof, de pensioenen, heeft en oefent nog steeds een invloed uit op de betrachtingen van de werknemers uit de privé-sector. Doch ook het sociaal statuut van deze werknemers draagt in niet geringe mate bij tot de uitwerking en verdere uitbreiding van het sociaal statuut van het overheidspersoneel: denken we aan het stakingsrecht, de syndicale vertegenwoordiging en bijstand; het hoeft verder geen betoog in welke determinerende mate de in de privé-sector gevolgde loonpolitiek alsook elke onrechtstreekse verbetering van de koopkracht van het er tewerkgestelde personeel, invloed uitoefenen op de bezoldigingspolitiek van het overheidspersoneel. Men mag gerust besluiten dat, op veel gebieden, het overwinningsscommuniqué van de ene groep reeds de punten inhoudt welke in het eisenprogramma van de andere groep zullen voorkomen.

2. Deze evolutie brengt een langzame toenadering teweeg tussen het sociaal standpunt van de werknemers uit de privé-sector en dit van het overheidspersoneel.

Het ontstaan van het administratief recht als een autonome tak van de rechtswetenschap, bracht de be-

nadrukking met zich mede van de speciale band die de ambtenaren aan de tewerkstellende overheid bond, wat tot gevolg had dat bijv. het sociaal statuut van het overheidspersoneel als een afzonderlijk geheel werd beschouwd waardoor bindingen met dit van de werknemers uit de privé-sector uitgesloten werden; de huidige evolutie echter wijst op een zeker terreinverlies van de strakheid waarmede hogervermelde conceptie gepaard ging; zoals een auteur het gelukkig weet uit te drukken; «l'autonomie du droit administratif est suffisamment bien établie pour qu'il ne soit plus nécessaire d'accentuer les traits qui font son originalité. Dès lors, l'analogie de la condition du fonctionnaire et celle du salarié peut être reconnue» (3).

Alhoewel een feitelijke analyse aantoonde dat zowel de ambtenaar als de werknemer uit de privé-sector het hoofd te bieden hebben aan soortgelijke moeilijkheden die zich in het dagelijkse economische en sociale leven stellen, is op dit ogenblik hun rechtspositie in menig opzicht nog grondig verschillend; dat remt dan ook in niet geringe mate de geleidelijke ontwikkeling van de respectievelijke sociale statuten tot een geordend geheel: er dient evenwel opgemerkt dat dit streven niet noodzakelijk moet gepaard gaan met een zo volledig mogelijk toegroeien van de sociale statuten als doel op zichzelf of als een absolute noodzakelijkheid: ieder van de betrokken groepen zal immers typische eisen stellen die onafscheidelijk verbonden zijn met de opdracht waarmede ze belast zijn. Vandaar dat wel kan aangenomen worden dat de rechtspositie van het overheidspersoneel ten opzichte van dit van de werknemers uit de privé-sector, in sommige van zijn onderdelen kan en moet verschillen, bijv. op grond van specifieke eisen welke het administratief recht fundamenteel stelt.

Doch het komt er in de eerste plaats op neer ficties van de realiteit te onderscheiden en te vermijden dat wat als een juridisch onaanvechtbaar principe vooropgesteld wordt, in feite, in de reële context van het dagelijks gebeuren, constant ontzenuwd wordt. Een voorbeeld: nog steeds wordt de band die ontstaat tussen het personeel van de publieke sector en de tewerkstellende overheid voorgesteld als zijnde het resultaat niet van een contract tussen beide partijen maar van een eenzijdige beslissing van de overheid waarbij deze haar voorwaarden stelt die de werkzoekende al dan niet aanvaardt; in werkelijkheid verloopt het anders: de arbeidsvoorwaarden die de overheid op een eenzijdige wijze voorstelt aan de werknemer (bijv. de wedde) zijn meer en meer het resultaat van stilzwijgende overeenkomsten die voortspruiten uit besprekingen, drukkingen, bedreigingen... die op het collectief plan uitgewisseld worden tussen de overheid en de syndicale organisaties waartoe het personeel uit de publieke sector behoort. Zoals in de privé-sector neemt het collectief overleg in de publieke sector een uiterst belangrijke plaats in: zo leidde het reeds tot een sociale programmatie in de publieke sector.

Formeel-juridisch zal de overheid, aansluitend bij de principes van het administratief recht, haar voorwaarden eenzijdig opleggen doch in feite is die «eenzijdigheid» reeds fundamenteel aangetast door de realiteit van de syndicale macht en haar wettelijke inschakeling in de organisatie van de openbare dienst (4).

Op die wijze fungeren deze reglementair georganiseerde overleginstituten als ware organen van rechtsvorming.

Een gelijkwaardige gedachtegang kan gevolgd worden in verband met de al dan niet toepassing van de sociale zekerheid op het overheidspersoneel.

Professor H. Lenaerts meent «dat in de thans geldende wetgeving het begrip sociale zekerheid voorbehouden is voor een aantal regelingen die tot doel hebben uitkeringen en verstrekingen te verlenen aan werknemers die niet in de mogelijkheid zijn door hun arbeid in hun levensonderhoud te voorzien of wier beroepsinkomsten onvoldoende worden geacht om bepaalde noodzakelijke lasten te dragen» (5).

Op grond van welke overwegingen zou bijgevolg, zelfs in de veronderstelling dat mag aangenomen worden dat de rechtsposities van de ambtenaar en deze van de werknemer uit de privé-sector niet gans gelijkwaardig kunnen zijn, een onderscheid op sociaal gebied tussen een werknemer van de privé-sector of van de publieke sector verantwoord zijn, wanneer aan de hand van deze omschrijving duidelijk het doel van de sociale zekerheid kan bepaald worden, nl. de economisch minder begunstigen in de gelegenheid te stellen het hoofd te bieden aan de moeilijkheden die zich in het dagelijks economisch en sociaal leven voordoen? Moet het verschil in rechtspositie noodzakelijk ook in dit domein met een verschillende of ongelijke behandeling tussen ambtenaren en werknemers gepaard gaan?

De ambtenaar heeft ontegensprekelijk een recht op een aantal minimum voorzieningen die hem tegen sociale risico's dienen te beveiligen, recht waaraan de overheid moet tegemoet komen wil ze de goede werking van de openbare dienst waarmede de ambtenaar belast wordt, verzekeren: door levenszekerheid te waarborgen, beveligt de overheid zowel haarzelf als haar personeel.

In de onderstelling nu dat de overheid de ambtenaar wenst te beschermen tegen de normale risico's, kan de vraag gesteld worden of dit noodzakelijk dient te gebeuren door een loutere inschakeling van de ambtenaar in het algemeen stelsel van de sociale zekerheid. Opnieuw zal moeten onderzocht worden of eventuele bezwaren uitgebracht tegen een gelijkschakeling op dit gebied van het overheidspersoneel met de werknemers uit de privé-sector, vaste grond kunnen vinden in de eigen rechtspositie van de ambtenaar zonder beroep te moeten doen op ficties die steun vinden in verouderde en niet aan de werkelijkheid beantwoordende principes van het administratief recht (6).

3. Het naar elkaar groeien van de rechtsposities van ambtenaar en werknemer uit de privé-sector is niet alleen voorzien geworden door enkele gezaghebbende auteurs, maar realiseert zich meer en meer (7).

Zo getuigt onze wetgeving reeds van de tendens om het sociaal statuut van het overheidspersoneel vast te leggen bij middel van verwijzingen naar de wetgeving die van toepassing is op de werknemers verbonden door een arbeidsovereenkomst (8).

Een recent voorstel van de wet betreffende de schadeloosstelling voor arbeidsongevallen overkomen aan het overheidspersoneel in dienst of op de weg naar en van het werk, biedt de gelegenheid even dieper in te gaan op een concrete poging om het sociaal statuut van het overheidspersoneel op gebied van de arbeidsongevallen te doen aansluiten bij hetgeen op dit gebied voorzien is voor de werknemers in de particuliere bedrijven (9).

Reeds eerder werden pogingen aangewend om het probleem van de vergoeding van de schade opgelopen door een ambtenaar bij een arbeidsongeval in die zin op te lossen (10).

Het arbeidsongeval maakt immers één van deze typische sociale risico's uit waardoor de ambtenaar evengoed als de private werknemer plots aan het verlies of

aan de vermindering van zijn inkomen kan blootgesteld worden. Het risico van het arbeidsongeval en van het ongeval op de weg naar en van het werk is echter in zekere mate verbonden aan de eigenlijke beroepsactiviteit dan de andere sociale risico's ⁽¹¹⁾.

Vandaar dat in deze materie het onderzoek naar de rechtspositie van de ambtenaar een belangrijke rol zal spelen.

Opzet van dit artikel is de regeling te onderzoeken die op dit ogenblik van toepassing is op de ambtenaren wat betreft de vergoeding van de schade opgelopen door een ambtenaar ter gelegenheid van een ongeval tijdens de dienst of op de weg van en naar het werk; daarbij zal nagegaan worden of sommige categorieën van ambtenaren, volgens de huidige stand van de wetgeving, zich reeds kunnen beroepen op de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen zoals gecoördineerd door het K.B. van 28 september 1931.

Verder dient onderzocht in welke mate een gelijk-schakeling van het sociaal statuut van het overheids-personeel met dit van de werknemers uit de privé-sector ten opzichte van het risico der arbeidsongevallen wenselijk is alsook aan welke eisen een eventuele gelijk-schakeling zou dienen te voldoen.

Ondernemingen en personen waarop de wetgeving op de arbeidsongevallen van toepassing is.

4. Onder het toepassingsgebied van de wet vallen zowel private als *publieke* ondernemingen die gewoonlijk één of meer arbeiders gedurende tenminste twee maanden in dienst hebben, dit binnen het kader van een arbeidsovereenkomst voor werklieden ⁽¹²⁾. De bedienden, welke ook het bedrag van hun wedde moge zijn, worden met arbeiders gelijkgesteld ⁽¹³⁾. De wet is bijgevolg van toepassing op de staat, op de provincies en op de gemeenten, op de openbare instellingen of zog. parastatalen, en dit zowel op de administratieve als de commerciële en industriële diensten van deze overheden en instellingen, voor zover er echter werknemers — arbeiders of bedienden in de sociaalrechtelijke betekenis van het woord — tewerkgesteld worden ⁽¹⁴⁾.

Het publiekrechtelijk orgaan dat onder bepaalde voorwaarden werknemers tewerkstelt, kan dus gehouden zijn zoals een werkgever tot de naleving van de wetgeving op de arbeidsongevallen: de schade voortspruitend uit een arbeidsongeval dat een van deze werknemers treft, zal door het publiekrechtelijk orgaan moeten vergoed worden op basis van de wet op de arbeidsongevallen: of de er tewerkgestelde werknemer al dan niet onder de toepassing van deze wet zal vallen, hangt in de eerste plaats af van de aard van de band die tussen de werknemer en het publiekrechtelijk orgaan is tot stand gekomen. Meteen raken we de kern van onze verdere gedachtengang: de toepassing van de wet van 1903 op de arbeidsongevallen hangt af van het bestaan van een arbeidsovereenkomst, nl. een overeenkomst tot het verrichten van arbeid waarbij een partij, de werknemer, zich jegens de andere partij, de werkgever, verbindt om in een verhouding van ondergeschiktheid aan of onder het gezag van een werkgever, tegen loon arbeid te verrichten ⁽¹⁵⁾. Vooreerst dient aangetoond dat het begrip «arbeidsovereenkomst» een essentiële rol speelt in de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen. Gezaghebbende auteurs zoals bijv. S. David in haar «Responsabilité Civile et Risque Professionnel» hebben duidelijk aangetoond dat de wetgever van 1903 niet alleen de waarborg van het professioneel risico als een billijk gevolg van de uitvoering van het arbeidscontract heeft willen doen

doorgaan maar, meer nog, aan deze feitelijke vaststelling een normatieve waarde heeft willen hechten ⁽¹⁶⁾.

Uitgaande van dit standpunt is het uitgesloten de wet op de arbeidsongevallen zonder meer toepasselijk te verklaren op het overheidspersoneel vermits de arbeidsovereenkomst de spil vormt van het al dan niet onderworpen zijn aan de wet; zoals verder zal uiteengezet worden kan het overgrote deel van overheids-personeel zich niet beroepen op het bestaan van een arbeidsovereenkomst die het bindt aan de tewerkstellende overheid of instelling. Bijgevolg kan als eerste punt onderzocht worden of er bij het overheids-personeel geen personen zijn die toch door een arbeidsovereenkomst kunnen verbonden zijn, zodat toepassing kan gemaakt worden van de wet op de arbeidsongevallen.

Wegens bepaalde moeilijkheden waarop we verder zullen ingaan, dient van meet af aan een scherp onderscheid gemaakt tussen de vastbenoemde ambtenaren van de staat, de provincie en gemeente en het tijdelijk aangestelde personeel. Of deze laatste groep al dan niet onder de toepassing valt van de wet op de arbeidsongevallen heeft aanleiding gegeven tot scherpe meningsverschillen tussen de doctrine, de rechtspraak en het algemeen bestuur.

Vermits de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen op het overheidspersoneel in een determinerende mate zal afhangen van de rechtspositie van deze personeelsleden, zal achtereenvolgens de rechtspositie van de werklieden en geestesarbeiders, zowel vastbenoemden als tijdelijken, in dienst van de staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen of parastatalen onderzocht worden.

1. Het Rijkspersoneel

1. *Het vastbenoemd personeel van de Staat.*

5. Zowel rechtsleer als rechtspraak nemen aan dat de benoeming waarbij een ambtenaar onder een reglementair statuut komt te staan elke vorm van arbeidsovereenkomst uitsluit ⁽¹⁷⁾. Daarbij hebben zowel het Hof van Cassatie als de Raad van State vooropgesteld dat het personeel van de publiekrechtelijke organen principieel in een statutaire rechtspositie staat ⁽¹⁸⁾.

In principe geniet dus het personeel van zowel ge-centraliseerde als gedecentraliseerde besturen van de algemene rijksadministratie een wettelijk of reglementair statuut; partijen hebben hun rechten en verplichtingen niet op een contractuele wijze vastgelegd, doch integendeel heeft de overheid, of de instelling, op grond van het beginsel dat de goede werking van de dienst vooropstelt, het statuut op een eenzijdige manier vastgelegd waardoor elke vorm van overeenkomst uitgesloten wordt.

Het komt er natuurlijk op aan te weten welk personeel duidelijk onder een statutaire rechtspositie staat en welk, integendeel, ervan uitgesloten is ⁽¹⁹⁾.

Het overheidspersoneel dat aan het «imperium» deelneemt (magistraten van de gerechtelijke macht, het leger, de ambtenaren die over een deel van het openbaar gezag beschikken) staan zonder twijfel in een statutaire rechtspositie ⁽²⁰⁾.

De ambtenaren die in vast verband bij de rijksadministratie zijn aangesteld, vallen onder het statuut zoals vastgesteld door het K.B. van 2 oktober 1937, grondig gewijzigd door het K.B. van 16 maart 1964 ⁽²¹⁾.

Dit statuut is echter niet op alle leden van het rijkspersoneel toepasselijk; de statutaire rechtspositie van deze personen wordt dan door bijzondere wettelijke of reglementaire beschikkingen vastgesteld.

De statutaire theorie betekent echter niet dat er geen contract van dienstverhuring zou kunnen tot stand komen tussen de overheid en bepaalde categorieën van werknemers; onder bepaalde voorwaarden wordt het de overheid mogelijk gemaakt zg. arbeidscontractanten aan te werven; deze categorie behelst de personen die in contractueel verband in dienst van de overheid staan en hierbij een permanente functie bekleden ⁽²²⁾. Geen enkele wetsbepaling verbiedt immers de publiekrechtelijke rechtspersonen werklieden en geestesarbeiders in dienst te nemen overeenkomstig de wetten op de arbeidsovereenkomst ⁽²³⁾.

Deze mogelijkheid werd impliciet bevestigd door de wet van 10 december 1962 tot wijziging van de wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden en bedienden: artikel 1 bepaalt dat de wet op de arbeidsovereenkomst van toepassing is op de door het rijk (...) tewerkgestelde werklieden wier toestand niet statutair geregeld is; soortgelijke bepaling werd eveneens in de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden ingevoerd ⁽²⁴⁾.

In feite genieten de meeste werklieden in dienst van de staat een statutaire regeling:

1° de werklieden in vast verband: K.B. van 16 maart 1964, tot wijziging van het K.B. van 2 oktober 1937 (zie niveau 4);

2° tijdelijk werkliedenpersoneel: besluit van de Regent van 10 april 1948.

Doordat tijdelijke werklieden onder een statutaire regeling vallen, is de wet op de arbeidsongevallen niet rechtstreeks op deze personen van toepassing; wel kunnen ze gelijkaardige voordelen als voorzien in de wet op de arbeidsongevallen genieten, doch dit recht wordt hun verzekerd door het statuut zelf en niet door de wet op de arbeidsongevallen ⁽²⁵⁾. Bijgevolg worden statutair soortgelijke voordelen als deze welke voorkomen in de wet op de arbeidsongevallen aan de tijdelijke werklieden van de staat toegekend; hieruit kan alvast afgeleid worden dat in elk geval de wet zelf op de arbeidsongevallen niet toepasselijk is op deze statutaire werklieden. Wanneer de rechter echter de wetgeving op de arbeidsongevallen *rechtstreeks* toepasselijk verklaart op werklieden tewerkgesteld door de staat, dan steunt deze beslissing zich uitloeiend op het bestaan van een arbeidsovereenkomst voor werklieden, afgesloten tussen de staat en de door een arbeidsongeval getroffen arbeider. Bijgevolg zal de rechter eerst dienen na te gaan of er tussen de arbeider en de staat al dan niet een arbeidsovereenkomst aanwezig is ⁽²⁶⁾. Indien het om een statutaire werkmans gaat, zal hij uit de *rechtstreekse* toepassing van de wet op de arbeidsongevallen gesloten worden.

II. Geestesarbeiders in dienst van de staat

6. Over de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen op de geestesarbeiders in dienst van de staat, komt men voor uiteenlopende meningen te staan.

Volgens Horion zou de wet op de arbeidsongevallen, zoals gewijzigd door de B.W. van 9 juni 1945, toepasselijk zijn op alle personen die geestesarbeid verrichten zowel ten dienste van de privé- als van de publieke sector zonder dat hiervoor het bestaan van een arbeidsovereenkomst wordt vereist ⁽²⁷⁾. Hij steunt zich hierbij op een letterlijke interpretatie van de tekst waar slechts gesteld wordt dat «met werklieden worden gelijkgesteld (...) de bedienden welke ook het bedrag van hun loon zij».

Deze zienswijze kan moeilijk in overeenstemming gebracht worden met de optiek waarin de wet op de vergoeding der schade voortspuitende uit arbeidsongevallen is ontstaan; zoals reeds aangestipt, hebben auteurs zoals Mevr. S. David genoegzaam aangetoond in welke mate het bestaan van een arbeidsovereenkomst de spil uitmaakt van de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen. Wanneer de wetgever in 1930 de toepassingsfeer van de wet op de arbeidsongevallen uitbreidde tot de bedienden ⁽²⁸⁾ lag het zeker niet in zijn bedoeling afbreuk te doen aan het algemeen beginsel waarop de basiswet van 1903 steunde, nl. de toepassing afhankelijk te stellen van het bestaan van een arbeidsovereenkomst ⁽²⁹⁾. Met de besluitwet van 1945 beoogde de wetgever de opheffing van de loongrens zoals die voortvloeide uit de toepassing van de wet van 18 juni 1930 en waardoor sommige bedienden van de voordelen van de wet op de arbeidsongevallen verstoken bleven ⁽³⁰⁾.

Men ziet ten andere niet zo duidelijk in waarom de wetgever een onderscheid zou willen maken hebben in de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen tussen de vastbenoemde werklieden en geestesarbeiders tewerkgesteld door de staat: terwijl de vastbenoemde statutaire werklieden in dienst van de staat zonder meer uit de toepassingsfeer van de wet op de arbeidsongevallen gesloten zijn, zouden de statutaire geestesarbeiders integendeel, althans volgens Horion, de voordelen van de wet kunnen genieten.

Bij gebrek aan een positieve tekst alsook wegens het stilzwijgen van het verslag van de Regent dienaangaande, kan o.i. niet zonder meer aangenomen worden dat het in de bedoeling van de wetgever zou gelegen hebben een discriminatie op gebied van de schadevergoeding der arbeidsongevallen in te voeren tussen de statutaire werklieden en geestesarbeiders in dienst van de staat.

Bijgevolg mag redelijkerwijze aangenomen worden dat de geestesarbeiders in dienst van de staat, wier rechtspositie statutair geregeld wordt, van de voordelen van de wet op de arbeidsongevallen uitgesloten zijn. Op niet statutaire geestesarbeiders integendeel is de wet op de arbeidsongevallen wel toepasselijk, vermits de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden op deze werknemers toepasselijk is ⁽³¹⁾.

III. De toestand van de tijdelijke arbeiders en geestesarbeiders in dienst van de staat.

7. De vraag of deze personen ambtshalve aan de wet op de arbeidsongevallen onderworpen zijn, maakt eveneens het voorwerp uit van belangrijke meningsverschillen, vooral ten opzichte van de geestesarbeiders. Nu eens worden argumenten geput uit een strikte interpretatie van de wet die deze ambtenaren wel onder het toepassingsgebied van de ongevallenwet zou brengen, dan eens wordt de nadruk gelegd op de statutaire rechtspositie van deze ambtenaren waardoor elke assimilatie met werknemers verboden door een arbeidsovereenkomst wordt uitgesloten en hierdoor eveneens de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen ⁽³²⁾.

Er dient in de eerste plaats een duidelijk onderscheid gemaakt te worden tussen tijdelijke arbeiders en tijdelijke geestesarbeiders in dienst van de staat.

De tijdelijke werklieden in dienst van de staat.

8. De tijdelijke werklieden genieten een reglementair statuut ⁽³³⁾ waardoor het bestaan van een arbeids-

overeenkomst uitgesloten wordt: daar de wet van 24 december 1903 op het herstel van de schade voortspruitend uit arbeidsongevallen slechts kan toegepast worden mits het bestaan van een arbeidsovereenkomst voor werklieden (artikel 1) zijn de werklieden wier rechtspositie door een reglementair statuut geregeld wordt, uit de voordelen van de wet op de arbeidsongevallen gesloten (³⁴). Nochtans voorziet het statuut een zekere vorm van herstel van de schade opgelopen door een arbeidsongeval: zo bepaalt art. 10 dat de tijdelijke werklieden het genot hebben van dezelfde voordelen als voorzien bij de wet op de arbeidsongevallen alsmede bij de latere wetten en besluiten. Dit wil zeggen dat de arbeidsongevallenwet niet op zichzelf toepasselijk is op deze tijdelijke werklieden, doch slechts naar analogie ten einde soortgelijke voordelen als voorzien in de wet te kunnen toekennen; hoger werd er reeds op gewezen dat de wetgever op die manier wel duidelijk te kennen geeft dat de wet op de arbeidsongevallen op zichzelf niet van toepassing is op deze werknemers. Ook de wet van 20 mei 1949 waarbij de toepassing van het stelsel der maatschappelijke zekerheid wordt uitgebreid tot sommige arbeiders door openbare besturen tewerkgesteld (waaronder de tijdelijke ambtenaren van het rijk) verandert niets aan de toestand vermits het stelsel der maatschappelijke zekerheid niet de vergoeding der schade voortvloeiend uit arbeidsongevallen omvat (³⁵).

De tijdelijke geestesarbeiders in dienst van de staat.

9. Voor de tijdelijke geestesarbeiders in dienst van de staat werd eveneens in een reglementair statuut voorzien (K.B. van 30 april 1947) zodat, in de regel, tussen deze personen en de staat geen arbeidsovereenkomst voor bedienden kan tot stand komen. Nochtans genieten deze tijdelijke personeelsleden volgens art. 11 van hun statuut het genot van dezelfde geldelijke voordelen als voorzien bij de wet op het herstel van schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen alsmede bij latere wetten en besluiten (³⁶).

Sommige stellingen willen aantonen dat de wetgeving op de arbeidsongevallen wel van toepassing is op de tijdelijke werklieden en geestesarbeiders van de staat.

De heer *Monballiu* meent dat de B.W. van 9 juni 1945 waarbij de bedienden, welke ook het bedrag van hun loon weze, onder de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen vallen, grond biedt voor de toepassing van deze wet op de tijdelijke geestesarbeiders in dienst van de staat (³⁷). Het verslag aan de Regent voorafgaand aan de B.W. van 1945 omschrijft het begrip «bediende» door verwijzing naar de definitie welke voorkomt in de wet van 18 juni 1930 op het bediendenpensioen; in deze wet worden gesloten de bedienden van de staat, de provincies en gemeenten die niet beheerst worden door een wettelijk pensioenstatuut of een door de minister van Arbeid goedgekeurd reglement, waarbij hun gelijkaardige rechten als de bij de wet voorziene worden verleend: dit is het geval voor de tijdelijke ambtenaren meent *Monballiu*, zodat de arbeidsongevallenwet op hen toepasselijk zou zijn vermits de wetgever het toepassingsgebied van deze wet heeft laten afhangen van het al dan niet toepasselijk zijn van de — toenmalige — pensioenwet van 1930 (³⁸).

In het algemeen wordt de stelling waarbij tijdelijke geestesarbeiders onder toepassing zouden vallen van de arbeidsongevallenwet, door de doctrine, door een

belangrijk deel van de rechtspraak en zelfs door de Raad van State, afdeling administratie, niet gevolgd (³⁹); het algemeen bestuur tenslotte wil deze stelling niet toepassen (⁴⁰).

Simone David steunt zich hoofdzakelijk op de statutaire rechtspositie van deze ambtenaren: «tout agent des pouvoirs publics, meent auteur, dès lors qu'il est régi par un statut de droit administratif et non par un contrat, est privé du bénéfice de la loi du 24 décembre 1903 comme telle» (⁴¹).

Volgens Meyers zou de wetgever, mocht het zijn bedoeling geweest zijn de wet op de arbeidsongevallen toepasselijk te maken op de tijdelijke ambtenaren, dit zeker in een positieve tekst uitgedrukt hebben, zoals dit het geval is geweest met de uitbreiding van het regime van de R.M.Z. ten gunste van deze ambtenaren (⁴²).

Auteur verdedigt hierbij de stelling van het algemeen bestuur waarbij geen toepassing wordt gemaakt van de wet op de arbeidsongevallen op de tijdelijke statutaire ambtenaren en dit wegens het ontbreken van een arbeidsovereenkomst voor bedienden. Voor de Raad van State kan de besluitwet van 9 juni 1945 slechts van toepassing zijn op bedienden die verbonden zijn door een contract van dienstuur (⁴³).

Op het door *Monballiu* gebruikte argument doet *O. De Leye* terecht opmerken dat uit het feit dat de wetgever in 1930 de tijdelijke beambten van de openbare besturen in de toepassingssfeer van de toenmalige bediendenpensioenwetgeving heeft gebracht, niet mag afgeleid worden dat deze beambten hierdoor het statuut van «bedienden» krijgen voor de toepassing van andere wetten, zoals bv. die betreffende de arbeidsovereenkomst voor bedienden of de arbeidsongevallen (⁴⁴).

Hierbij aansluitend kan een arrest van het Hof van Beroep te Brussel vermeld worden (⁴⁵) waarbij beslist werd dat de betekenis van de term «bediende» zoals hij voorkomt in de B.W. van 9 juni 1945, moet gevonden worden in art. 1 bis toegevoegd aan de wet van 18 juni 1930 (⁴⁶) (de bediendenpensioenwet waarop *Monballiu* zijn hogervermelde stelling steunt) en waarin als bediende doorgaat «ieder persoon die gewoonlijk of hoofdzakelijk voor rekening van één of meer werkgevers en in uitvoering van een dienstcontract een werk verricht...» (⁴⁷).

Deze zienswijzen ondersteunen met gezag de gangbare mening waarbij aangenomen wordt dat het wel in de bedoeling van de wetgever van 1945 gelegen heeft *slechts* de bedienden die door een arbeidsovereenkomst verbonden zijn, aan de wet op de arbeidsongevallen te onderwerpen. Daar in de regel de tijdelijke geestesarbeiders in een statutaire rechtspositie staan, sluit dit de toepassing van de ongevallenwet uit.

Het onderzoek naar de al dan niet statutaire rechtspositie van de tijdelijke ambtenaren is bijgevolg het *determinerend* element voor het antwoord op de vraag of de arbeidsongevallenwet toepasselijk is of niet.

Van dit standpunt uit gezien zou de arbeidsongevallenwet slechts toepasselijk zijn op de tijdelijke agenten wier rechtspositie niet duidelijk blijkt het statutair karakter te bezitten. In geval van betwisting zal het bijgevolg de taak van de rechter zijn, in concreto te onderzoeken of er duidelijke bewijzen voorhanden zijn die op het bestaan van een arbeidsovereenkomst wijzen of die integendeel de noodzakelijke elementen van een statutaire rechtspositie kunnen aanbrengen (⁴⁸).

II. De concrete bescherming van het rijkspersoneel tegen het risico der arbeidsongevallen en de ongevallen op de weg naar en van het werk.

10. Wegens de statutaire rechtspositie van de meeste zowel vastbenoemde als tijdelijke werklieden en geestelijken in dienst van de staat, waardoor elke vorm van arbeidsovereenkomst uitgesloten wordt, valt het niet te betwijfelen dat de wet op de arbeidsongevallen voor deze personen niet geldt.

Op welke manier dan worden deze ambtenaren beschermd tegen de schadelijke gevolgen voortspruitend uit een arbeidsongeval?

Hoofdzakelijk door regelingen voorzien in de wetgeving op de pensioenen evenals door nieuwe regelingen voorzien in de statutaire hervorming doorgevoerd in de Rijksbesturen in 1964 waarbij op het gebied van de arbeidsongevallen en de ongevallen op de weg naar en van het werk, enkele belangrijke nieuwigheden ingevoerd werden.

Deze regelingen zijn:

1° de artt. 4 en 5 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen;

2° de artikelen 1, 2° en vierde lid, en 4 derde lid van het K.B. van 12 maart 1936 waarbij eenheid wordt gebracht in het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel;

3° het K.B. van 1 juni 1964 betreffende de stand beschikbaarheid van het Rijkspersoneel;

4° het K.B. van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de Rijksbesturen;

5° het besluit van de Regent van 31 maart 1950 betreffende het toekennen van een vergoeding wegens begrafeniskosten aan de rechthebbenden van een rijksambtenaar of een beroepsmilitair die overleden is;

6° het K.B. van 22 april 1952 betreffende de vergoeding van de lasten van dokter, chirurg, apotheker, ziekenhuis, prothese en orthopedie voortspruitend uit arbeidsongevallen aan vast aangestelde en stagedoende personeelsleden, overkomen in dienst of op de weg naar en van het werk.

Voor de tijdelijke ambtenaren voorzien respectievelijk de Regentsbesluiten van 30 april 1947 (statuut van de tijdelijke ambtenaren) en van 10 april 1948 (statuut van het tijdelijk werkliedenpersoneel) dat deze ambtenaren het genot hebben van dezelfde geldelijke voordelen als voorzien bij de wet op het herstel van schade voortvloeiend uit arbeidsongevallen.

I. Arbeidsongevallen of ongevallen op de weg van en naar het werk, overkomen aan de vastbenoemde personeelsleden van de rijksbesturen.

11. Volgens artikel 15 van het K.B. van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de rijksbesturen wordt aan een ambtenaar ziekte- of gebrekkigheidsverlof toegestaan, *zonder tijdsbeperking*, naar aanleiding van een arbeidsongeval of een ongeval op de weg van en naar het werk.

Om een concrete toepassing van deze nieuwe regeling te verzekeren wordt duidelijk gezegd wat onder een arbeidsongeval of een ongeval op de weg van en naar het werk moet verstaan worden: de hiernavolgende definities werden duidelijk ingegeven door deze welke gelden in de wet op de arbeidsongevallen doch reke-

ning werd gehouden met de eigen rechtspositie van de ambtenaar.

Onder arbeidsongeval wordt verstaan, het ongeval dat zich in de loop en ter zake van de uitoefening van het opgedragen ambt heeft voorgedaan. Het ongeval dat zich in de uitoefening van het ambt heeft voorgedaan, wordt vermoed zich te hebben voorgedaan ter zake van de uitoefening van het ambt, behoudens tegenbewijs ⁽⁴⁹⁾.

Onder ongeval op de weg van en naar het werk wordt verstaan het ongeval dat zich heeft voorgedaan onder de voorwaarden vereist opdat het als zodanig kan worden aangemerkt naar de zin van de wetgeving op het herstel van de schade veroorzaakt door ongevallen die zich hebben voorgedaan op de weg van en naar het werk ⁽⁵⁰⁾.

Het ziekte- of gebrekkigheidsverlof dat aan de rijksambtenaar wordt toegestaan, wordt met periodes van dienstactiviteit gelijkgesteld ⁽⁵¹⁾; de rijksambtenaar heeft aldus recht op wedde, op bevordering tot een hogere wedde en kan aanspraken op bevordering doen gelden ⁽⁵²⁾. Ziekte- of gebrekkigheidsverlof zal slechts toegestaan worden indien de aantasting van de fysieke integriteit van de ambtenaar van zulke aard is dat een herstel het mogelijk maakt de vroegere taak te hernemen. Zo zijn kwetsuren of gebrekkigheden geen beletsel zijn voor een latere heropneming van zijn functies in de administratie, behoudt de getroffen ambtenaar — en dit is een nieuwigheid sinds 1964 — ziekte- of gebrekkigheidsverlof zonder tijdsbeperking, zodat de regeling betreffende de beschikbaarheid wegens ziekte of gebrekkigheid op hem niet toepasselijk is ⁽⁵³⁾. Deze verlofdagen komen niet in aanmerking voor het bepalen van het aantal verlofdagen welke de ambtenaar krachtens art. 14 van het vernoemde besluit van 1 juni 1964 wegens ziekte of gebrekkigheid kan bekomen ⁽⁵⁴⁾.

Indien de ambtenaar echter lijdt aan een vroegtijdige invaliditeit zoals die door de wet omschreven is ⁽⁵⁵⁾, zodat hij niet meer in staat is zijn ambt volledig, geregeld en onafgebroken uit te oefenen, wordt hij ambtshalve en zonder opzegging uit zijn ambt ontslagen ⁽⁵⁶⁾. Hij kan echter niet voorgoed ongeschikt worden verklaard wegens ziekte of invaliditeit alvorens hij de gezamenlijke verloven heeft uitgedaan waarop art. 14 van het besluit van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven hem recht geeft. Art. 14 bepaalt dat voor de ganse duur van hun loopbaan de rijksambtenaren die wegens ziekte of gebrekkigheid verhinderd zijn hun ambt normaal uit te oefenen, tot dertig dagen ziekte- of gebrekkigheidsverlof per twaalf maanden dienstanciënniteit kunnen krijgen. Indien ze geen zesendertig maanden dienstactiviteit tellen, kunnen ze evenwel negentig dagen verlof krijgen.

12. De rijksambtenaar die als gevolg van kwetsuren opgelopen of ongevallen overkomen tijdens of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn functies, niet meer in staat is om deze verder uit te oefenen of ze later te hernemen, heeft recht op een pensioen, welke ook zijn ouderdom en de duur van zijn functies mogen wezen ⁽⁵⁷⁾.

Zulke pensioenen zullen vereffend worden op voet van één vierde van de laatste jaarwedde vermeerderd met één zestigste voor elk jaar dienst boven de 5 jaar; indien de getroffene tijdens het ongeval blijf heeft gegeven van moed of van een buitengewone toewijding, zal het pensioen tot één derde van de jaarwedde mogen gebracht worden, zonder hierbij rekening te houden met de dienstjaren boven de 5 jaar ⁽⁵⁸⁾.

Zo de ambtenaar ten gevolge van een arbeidsongeval overlijdt, zal het besluit n° 254 van 12 maart 1936 tot eenmaking van het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel en het daarmee gelijkgesteld personeel spelen: de weduwe heeft recht op een overlevingspensioen, welke ook de duur van diensten en huwelijk zij, indien het overlijden van haar echtgenoot veroorzaakt werd door kwetsuren opgelopen of ongevallen overkomen bij de uitvoering of ter gelegenheid van de uitvoering van zijn functies (59).

In geval de ambtenaar overlijdt binnen het jaar na de gebeurtenis wordt het pensioen van de weduwe berekend op grondslag van de laatste wedde, naar rato van 33 % voor de eerste twintig jaar of voor alle jaren wanneer hun totaal geen twintig bereikt en van een bijkomend 1 % voor elk jaar boven de twintig (60).

De weduwe of de wezen kunnen bovendien als compensatie voor begrafeniskosten een vergoeding ontvangen die overeenstemt met het maandelijks bedrag der laatste bruto-activiteitsbezoldiging van de ambtenaar (61).

Samenvatting.

13. Samenvattend kan de toestand van de vastbenoemde ambtenaar, getroffen door een arbeidsongeval of door een ongeval op de weg van en naar het werk, als volgt geschetst worden:

1° vergoeding der verplegingskosten: de getroffen ambtenaar geniet krachtens het K.B. van 22 april 1952 dezelfde voordelen als bepaald bij de wet op het herstel van schade voortvloeiende uit arbeidsongevallen, alsmede bij de latere wetten en besluiten en bij de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortspruitend uit de ongevallen die zich op de weg van en naar het werk voordoen (62);

2° aan de getroffen ambtenaar wordt tijdens zijn arbeidsongeschiktheid een ziekte- of gebrekkigheidsverlof zonder tijdsbeperking toegestaan, met behoud van zijn volle wedde: dit geldt voor zowel arbeidsongevallen als voor ongevallen op de weg van en naar het werk;

3° in geval van definitieve arbeidsongeschiktheid speelt de wet op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen; dit geldt slechts voor arbeidsongevallen;

4° in geval van overlijden wordt de toepassing gedaan van het regime van de pensioenen der weduwen en wezen van het burgerlijk staatspersoneel: dit geldt slechts voor arbeidsongevallen;

5° daarbij wordt in een vergoeding voorzien wegens begrafeniskosten aan de rechthebbenden van de overleden rijksambtenaar: slechts in geval van een arbeidsongeval.

Subrogatoire actie van de Staat.

14. Hoger werd gewezen op de voordelen die het nieuw statuut voorziet in geval de ambtenaar getroffen wordt door een arbeidsongeval of een ongeval op de weg van en naar het werk. Zo het ongeval nu te wijten is aan de schuld van een derde, kan dan de staat een verhaal instellen tegen de derde-verantwoordelijke ten einde vergoeding te bekomen van de schade die de staat oploopt door verder de integrale wedde aan een getroffen personeelslid te betalen? Beschikt de staat eveneens over soortgelijke actie in geval van uitkering van een vervroegd rust- of overlevingspensioen?

Deze vragen hebben geruime tijd de rechtspraak ten gronde verdeeld (63). In grote lijnen kon de recht-

spraak tot twee fundamentele opvattingen herleid worden. Enerzijds nam de rechtspraak doorgaans aan dat de door de staat uitbetaalde wedde, het rust- of overlevingspensioen, geen vergoedingen uitmaakten van de door het slachtoffer geleden schade vermits de betaling uitsluitend voortspruit uit de rechtsverhoudingen van eigen aard welke bestaan tussen de staat en het slachtoffer-ambtenaar: de staat komt door het verder uitbetalen van bijv. de wedde slechts de organieke beschikkingen van het statuut na (64). Anderzijds nam de rechtspraak wel aan dat de betrokken administratie, wanneer ze bij de uitbetaling van de wedde aan de getroffen ambtenaar een conventionele subrogatie had voorzien waardoor ze in de rechten van de ambtenaar trad, het door haar betaalde op de derde-verantwoordelijke kon verhalen (65).

Bijgevolg geschiedde de in-de-plaats-stelling van de staat in de rechten van een personeelslid getroffen door een ongeval veroorzaakt door een derde slechts tot beloop van de door de staat voorgeschooten dokters- en andere kosten: art. 1 van het K.B. van 22 april 1952 (66) voorziet inderdaad dat de staat, bij een ongeval waarvoor een derde geheel of gedeeltelijk verantwoordelijk zou kunnen zijn, de door het besluit voorziene kosten voorschiet mits, tot beloop van het voorgeschooten bedrag door de getroffene of diens rechtverkrijgende, in hun rechten en vorderingen tegen de verantwoordelijke derde te worden gesteld.

Een soortgelijke in-de-plaats-stelling bestond echter niet voor de wedde die de staat aan de door een ongeval getroffen ambtenaar geheel of gedeeltelijk verder uitbetaalde; dit berokkende de staat uiteraard schade, vooral nu de nieuwe regeling in de integrale verdere uitbetaling van de wedde voorzag. Deze leemte werd aangevuld door het K.B. van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de rijksbesturen; is de afwezigheid te wijten aan een ongeval veroorzaakt door de schuld van een derde, dan ontvangt de rijksambtenaar zijn activiteitswedde alleen als voorschot betaald op de door de derde verschuldigde en te verhalen vergoeding. De getroffen ambtenaar ontvangt die wedde alleen op voorwaarde dat hij de staat, bij iedere betaling, ten bedrage van de door de staat gestorte som in zijn rechten doet treden tegen hem die het ongeval heeft veroorzaakt (67).

Het gaat hier bijgevolg om een conventionele in-de-plaats-stelling die voldoet aan de eisen van het B.W. telkens de getroffen ambtenaar bij de betaling van zijn wedde een verklaring tekent waarbij hij de staat subrogeert in zijn rechten en acties tegen de derde-verantwoordelijke (68).

Het dient echter onderstreept dat deze conventionele subrogatie tot nu toe slechts voorzien is ten opzichte van de voortbetaling van de wedde; de ambtenaar kan echter wel een vervroegd rustpensioen, verkregen ten gevolge van een ongeval, cumuleren met een schadeloosstelling bekomen voor de rechtbank tegen de derde-verantwoordelijke; dit vindt ondermeer zijn grondslag in het verschil naar aard tussen de verplichtingen van de staat en die van de dader van de handeling, waardoor de schade is veroorzaakt (69); hetzelfde geldt voor de cumulatie van een overlevingspensioen en de schadeloosstelling bekomen op de derde-verantwoordelijke (70).

II. Tijdelijke werklieden en geestesarbeiders in dienst van de Staat getroffen door een arbeidsongeval of een ongeval op de weg naar of van het werk.

15. Hoger werd erop gewezen dat de overheid voor dit personeel bij verwijzing naar de wetten op de ar-

beidsongevallen en de ongevallen op de weg van en naar het werk, een vergoedingssysteem ingevoerd heeft dat met dit der werknemers verbonden door een arbeidsovereenkomst kan vergeleken worden.

Deze waarborg werd in de statuten zelf van de tijdelijke ambtenaren en van het tijdelijk werkliedenpersoneel neergelegd (⁷¹).

De arbeidsongevallenwet wordt bijgevolg slechts *analogisch* toegepast op de werklieden en geestesarbeiders in dienst van de Staat. Naast deze categorie van werknemers in dienst van de staat, genieten nog andere categorieën van overheidspersoneel, door een wet of door een besluit, de analogische toepassing van de wet op de arbeidsongevallen:

a) de rijksambtenaren-stagiairs: K.B. van 16 februari 1961 tot inrichting van de proeftijd voor de kandidaten tot de eerste categorie van het Rijkspersoneel en houdende hun statuut voor die periode; art. 18;

b) de hulpkrachten bij het bestuur der posterijen: K.B. van 22 oktober 1960, art. 28.

c) de vrijwillige zeeredders (⁷²);

d) de afgevaardigden-werklieden bij het toezicht in de steenkoolmijnen: K.B. van 31 december 1958 tot samenordering van de wetten betreffende de afgevaardigde - werklieden, art. 7;

e) leden van het korps der burgerlijke bescherming: K.B. van 1 maart 1954 houdende het statuut van het korps: art. 32, al. 1 - zie echter al. 2 en 3 van art. 32.

f) de werklozen tewerkgesteld door de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen: M.B. van 20 maart 1956 gewijzigd door het M.B. van 22 dec. 1956, art. 7, al. 3 (⁷³).

g) de afgevaardigde-werklieden bij het toezicht in de groeven en graverijen: wet van 12 april 1960, art. 7.

h) de personen die een overeenkomst van versnelde beroepsopleiding hebben afgesloten met de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening of met een erkend centrum evenals de personen die in de Rijksdienst en de erkende centra werkzaam zijn: wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel: art. 15, al. 1 (⁷⁴).

De analogische toepassing van de wet op de arbeidsongevallen heeft als gevolg dat de betrokken categorie van personeelsleden slechts deze bepalingen van de wet op de arbeidsongevallen zal mogen inroepen die betrekking hebben op de *eigenlijke toekenning van de materiële voordelen*. Vandaar de vermeldenswaardige verschillen in de toepassing tussen de wet op de arbeidsongevallen en het stelsel dat naar analogie op de hogervermelde personeelsleden van toepassing is.

1° Vooreerst is in de analogische toepassing van de wet op de arbeidsongevallen de vrederechter slechts bevoegd binnen de perken van zijn normale bevoegdheid, dit wil zeggen binnen de perken van de door de wet van 25 maart 1876 voorziene toewijzingsbevoegdheden; art. 24 van de wet op de arbeidsongevallen heeft immers aan de vrederechter een *speciale* bevoegdheid verleend, bevoegdheid die beperkt blijft tot de geschillen waarin werknemers betrokken zijn op wie de eigenlijke arbeidsongevallenwet toepasselijk is. Wanneer nu het statuut van sommige overheidspersoneelsleden de wet op de arbeidsongevallen *bij verwijzing* toepasselijk verklaart, vermag dit echter op zichzelf niet de speciale bevoegdheid van de vrederechter eveneens toepasselijk te verklaren; slechts de wetgever, door middel van een uitdrukkelijke bepaling, zou daartoe bevoegd zijn, vermits het bij deze macht ligt de beschikkingen met betrekking op de bevoegdheid der hoven en rechtbanken vast te stellen en te wijzigen (⁷⁵);

2° de staat beschikt niet over de subrogatie die door art. 19 van de wet op de arbeidsongevallen verzekerd is aan de private werkgever;

3° de schadevergoeding bekomen op basis van het gemeen recht zou kunnen gecumuleerd worden met de forfaitaire vergoeding die voortspruit uit de wet op de arbeidsongevallen (⁷⁶). Een ander standpunt kan echter o.i. dienaangaande verdedigd worden. De regel van de niet-cumulatie werd in de wet op de arbeidsongevallen ingevoerd als een rechtsprincipe evenals een *bilijkheidsprincipe* (⁷⁷).

Krachtens de bepalingen van hogervermelde statuten worden de betrokken overheidspersoneelsleden, wat betreft de *voorwaarden en de bepalingen der vergoedingen* van de hun overkomen arbeidsongevallen, statutair op *dezelfde voet* geplaatst als de slachtoffers van eigenlijke arbeidsongevallen: de vergoeding wordt binnen de perken van de ongevallenwet vastgesteld op forfaitaire wijze (⁷⁸): weliswaar kan de getroffen agent in overheidsdienst opteren *ofwel* voor de wettelijke forfaitaire vergoeding die uitsluitend bestaat in een procent van het loon dat hij heeft verdiend gedurende het jaar dat het ongeval voorafging, *ofwel* voor de totale vergoeding van de schade, op de derde-verantwoordelijke te verhalen; deze optie wordt uitdrukkelijk door de ongevallenwet toegelaten (⁷⁹). Vermits het verbod echter slaat op de cumulatie van *vergoedingen* bestemd om *dezelfde* schade te herstellen, kan de getroffene echter wel, naast de forfaitaire vergoeding, de schadevergoeding op morele grond alsmede de schade veroorzaakt aan goederen vorderen, vermits deze schadeposten niet door de forfaitaire vergoeding worden gedekt. Verder kan opgemerkt worden dat het verbod tot cumulatie van vergoedingen bestemd om *dezelfde* schade te herstellen voortspruit uit een wettelijke bepaling; een statuut dat op grond van een besluit, naar analogie het vergoedingssysteem der arbeidsongevallenwet toepast, zou bezwaarlijk van dit wettelijke principe kunnen afwijken, zo daartoe geen uitdrukkelijke machtiging van de wetgever werd verleend.

4° Art. 24 van de wet op de arbeidsongevallen (verjaring) is eveneens niet van toepassing.

5° Ook de te volgen procedures zijn verschillend: zowel de betrokken overheidspersoneelsleden als de administratieve gezondheidsdienst moeten procedures volgen die op vele punten verschillen van deze welke in de wet op de arbeidsongevallen is voorzien; de zo te volgen procedures maken o.a. het voorwerp uit van algemene instructies of van aan elk departement eigen regelen, van het reglement van de administratieve gezondheidsdienst (⁸⁰).

6° Betwistingen die eventueel zouden rijzen omtrent de regeling die de overheid getroffen heeft ten overstaan van door een arbeidsongeval getroffen tijdelijke ambtenaren, worden onderworpen aan de Raad van State en niet aan de vrederechter zoals in de wet op de arbeidsongevallen. Het behoort immers tot de bevoegdheid van het hoogste administratief rechtscollege na te gaan of de getroffen regeling wel conform is met de wet. De betwisting omtrent de vergoeding zelf behoort tot de bevoegdheid van de gewone rechtbanken (⁸¹).

III. Toestand van het personeel der openbare instellingen of zgn. parastatale instellingen ten opzichte van het risico der arbeidsongevallen.

16. Zoals voor het eigenlijk Rijkspersoneel zal het al dan niet onderworpen zijn van dit overheidspersoneel aan een reglementaire rechtspositie doorslaggevend zijn

voor de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen. Alhoewel principieel het personeel van de openbare instellingen in een reglementaire rechtspositie dient te staan ⁽⁸²⁾ kan geen rechte lijn getrokken worden in het onderzoek naar de rechtspositie van het personeel van de op dit ogenblik zo talrijke parastatale instellingen.

Precies die verscheidenheid heeft ondermeer haar stempel gedrukt op de rechtspositie van de personen die er zijn tewerkgesteld: het vaststellen van hun rechtspositie is dan ook een vrij gecompliceerde zaak. De ordening van de rechtsregels die deze gedecentraliseerde openbare diensten beheerst, wordt geregeld door de wet van 16 maart 1954 houdende de controle op sommige instellingen van openbaar nut: het ligt in de bevoegdheid van de Koning het statuut van het personeel van deze instellingen vast te stellen ⁽⁸³⁾. Voor sommige instellingen heeft de Koning het statuut vastgesteld zodat het tewerkgesteld personeel duidelijk in een reglementaire rechtspositie staat. Voor de andere parastatale instellingen stelt men integendeel vast dat bepaalde onder hen zowel personen met een reglementair statuut tellen als werknemers die onder een arbeidsovereenkomst aangeworven werden; nog andere instellingen zien hun personeel ofwel onder statuut ofwel onder contract geplaatst; sommige parastatalen kennen zelfs personeel met een zgn. gemengd statuut — deels reglementair, deels contractueel ⁽⁸⁴⁾.

Bijgevolg zal telkens concreet moeten uitgemaakt worden onder welke rechtspositie — contractuele of reglementaire — het personeel van een parastatale instelling staat ⁽⁸⁵⁾. Zo het blijkt dat het personeel bij arbeidsovereenkomst voor werklieden of bedienden aangeworven is, zal de wet op de arbeidsongevallen van rechtswege toepasselijk zijn.

Zo het integendeel duidelijk is dat het personeel in een reglementaire rechtspositie staat, zal meestal het statuut zelf de toestand regelen van het door een arbeidsongeval of een ongeval op de weg van en naar het werk getroffen personeelslid; hiervoor kan ofwel in een eigen regeling voorzien worden ofwel verwezen worden naar de wet op de arbeidsongevallen waardoor een analogische toepassing tot stand wordt gebracht ⁽⁸⁶⁾.

17. Zo houdt het K.B. van 14 februari 1961 tot vaststelling van het statuut van het personeel van sommige instellingen van openbaar nut een regeling in, die een zekere gelijkheid vertoont met hetgeen voor de Rijksambtenaren in het hoger besproken K.B. van 1 juni 1965 is voorzien ⁽⁸⁷⁾.

Aan deze statutaire regeling zijn onderworpen:

- 1) Sommige instellingen onder toezicht van de minister van Volksgezondheid en van het Gezin ⁽⁸⁸⁾;
- 2) al de instellingen onder toezicht van de minister van sociale voorzorg;
- 3) al de instellingen onder toezicht van de minister van tewerkstelling en arbeid ⁽⁸⁹⁾;
- 4) de Rijksdienst voor pensioenen der zelfstandigen ⁽⁹⁰⁾;

Volgens het statuut blijft het getroffen personeelslid met behoud van zijn volle wedde in actieve dienst; daartoe wordt naar aanleiding van een arbeidsongeval of een ongeval op de weg naar en van het werk een ziekte- en gebrekkigheidsverlof toegestaan en dit zonder tijdsbeperking ⁽⁹¹⁾. Hij wordt onder het toezicht van de administratieve gezondheidsdienst geplaatst.

Verder zijn de getroffen personeelsleden onderworpen aan de bepalingen die gelden voor het Rijkspersoneel inzake vergoedingen van de kosten van dokter,

chirurg, apotheker, ziekenhuis, prothese en orthopedie ten gevolge van ongevallen tijdens de dienst of op de weg van en naar het werk ⁽⁹²⁾.

Het personeelslid dat wegens gebrekkigheid niet meer in staat is zijn ambt uit te oefenen en het later weder op te nemen, en de voorwaarden vervult ter verkrijging van een rustpensioen, wordt van ambtswege uit zijn ambt ontslagen ⁽⁹³⁾. Zo het personeelslid niet voldoet aan al de voorwaarden ter verkrijging van een rustpensioen wordt het van rechtswege op non-activiteit gesteld: het geniet nochtans een deel van zijn wedde, gelijk aan het pensioen dat het in dezelfde toestand zou verkregen hebben indien de regeling inzake de sociale zekerheid op hem toepasselijk was ⁽⁹⁴⁾.

18. Vermits er bindingen bestaan tussen de vergoedingen van de schade opgelopen door een arbeidsongeval en het pensioenstelsel waarop de getroffen ambtenaar zich mag beroepen, dient de aandacht getrokken op de pensioenregeling van het personeel der parastatale instellingen: ingewikkeld domein weliswaar zodat slechts in grote lijnen hierop kan ingegaan worden.

Zoals reeds gezegd liggen de verscheidenheid in de openbare instellingen en hun al te snelle groei aan de grondslag van de verwarring die eenmaal schijnt verbonden te zijn met de rechtspositie van het personeel van deze instellingen; deze rechtsonzekerheid, vooral op gebied van de regeling inzake de sociale voordelen, uit zich eveneens op gebied van de pensioenregeling.

Schematisch kunnen de verschillende pensioenregelingen welke op dit ogenblik bij de parastatale instellingen in voege zijn in drie groepen ingedeeld worden.

1° Sommige parastatale instellingen bezitten een eigen pensioenstatuut dat door de Koning ten minste gelijkwaardig aan de pensioenregeling van de maatschappelijke zekerheid is erkend ⁽⁹⁵⁾.

2° De vastbenoemde of stagedoende personeelsleden van sommige parastatale instellingen waarvan het personeel een wettelijk of reglementair statuut bezit, genieten een pensioenregeling voorzien bij de wet van 28 april 1958: het zijn tot nu toe de personeelsleden van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en deze van de volgende bedrijfsraden: metaal, bouwbedrijf, textiel en kleding, visserij ⁽⁹⁶⁾. Voor hen geldt dezelfde regeling inzake rust- en overlevingspensioenen als voor het personeel van het rijk ⁽⁹⁷⁾.

3° Het vast of stagedoend personeel van de parastatale instellingen dat niet onder een arbeidsovereenkomst staat en dat nog niet de pensioenregeling voorzien bij de wet van 28 april 1958 geniet, noch een pensioenregeling bij K.B. erkend als tenminste gelijkwaardig met het pensioen van het algemeen stelsel, valt onder de toepassing van de regeling inzake de maatschappelijke zekerheid ingesteld door de besluitwet van 28 december 1944 ⁽⁹⁸⁾.

Hetzelfde geldt voor het personeel van de parastatale instellingen dat noch vastbenoemd noch stagiair is en dat niet onder een arbeidsovereenkomst staat ⁽⁹⁹⁾, alsook voor het tijdelijk personeel van de N.M.B.S. ⁽¹⁰⁰⁾.

19. Samenvattend kan erop gewezen worden dat de regeling van de bescherming van de personeelsleden der parastatale instellingen tegen het risico der arbeidsongevallen geen coherentie vertoont, zodat telkens in concreto zal moeten onderzocht worden welke regeling precies op dat bepaald geval van toepassing is.

Coherentie op dit gebied zal slechts kunnen doorgevoerd worden samen met de oplossing van het pro-

bleem van de rechtspositie van het personeel der parastatale instellingen. Zo het personeel in een contractuele rechtspositie staat, zal de wet op de arbeidsongevallen spelen. Zo het personeel — en dit moet de regel zijn — in een statutaire rechtspositie staat, zal moeten onderzocht worden wat het statuut hieromtrent bepaalt: dit kan ofwel een eigen regeling inhouden, ofwel een verwijzing naar de wet op de arbeidsongevallen bevatten. In elk geval zal rekening moeten gehouden worden met de pensioenregeling die op de categorie van personeelsleden waartoe het slachtoffer behoort, van toepassing is.

IV. De ambtenaren van de Provincie tegenover het risico van de arbeidsongevallen.

I. De vastbenoemde provinciale ambtenaren.

20. Zowel het eigenlijk provinciepersoneel ⁽¹⁰¹⁾ als het provinciaal staatspersoneel staat in een statutaire rechtspositie: het statuut van de ene kan door de raad vastgesteld worden, terwijl de andere agenten in principe het statuut van het Rijkspersoneel genieten ⁽¹⁰²⁾.

Voor het provinciaal staatspersoneel gelden dezelfde principes als voor het Rijkspersoneel.

Het eigenlijk provinciepersoneel is aangewezen op de regels die zijn terbeschikkingstelling of zijn pensioen beheersen. Het ligt nochtans in de bevoegdheid van de provincieraad voor de vastbenoemde ambtenaren een zgn. « arbeidsongevallenstatuut » uit te werken waardoor deze ambtenaren een betere rechtsbescherming kan verzekerd worden ⁽¹⁰³⁾.

II. De tijdelijke provinciale ambtenaren.

21. Er werd door de wetgever voor het provinciaal tijdelijk personeel geen analoog stelsel als voor de tijdelijke Rijksambtenaren voorzien. Voor deze ambtenaren is het bijgevolg van groot belang te onderzoeken of de wet op de arbeidsongevallen al dan niet toepasselijk is: mutatis mutandis kan een soortgelijke redenering gevolgd worden als deze welke we uiteengezet hebben voor de tijdelijke Rijksambtenaren. Van dit standpunt uit gezien zou de arbeidsongevallenwet slechts toepasselijk zijn op de tijdelijke provinciale agenten wier rechtspositie duidelijk contractueel is, of niet duidelijk blijkt het statutair karakter te bezitten. Voor dit personeel kunnen door de bevoegde overheid verzekeringscontracten « arbeidsongevallen » afgesloten worden.

V. Het gemeentepersoneel tegenover het risico der arbeidsongevallen.

22. De wet preciseert niet wat onder « gemeentepersoneel » dient verstaan te worden; in principe mag aangenomen worden dat het gemeentepersoneel kan erkend worden door zijn rechtstreekse onderwerping aan een of meerdere organen van de gemeentelijke instelling. Voor het gemeentepersoneel bestaat er geen speciaal statuut zoals dit voor de Rijksambtenaren wel het geval is; zijn rechtspositie wordt geregeld door verspreide wetten alsook door reglementen die de gemeenteraad binnen de perken van zijn bevoegdheid heeft genomen.

I. Het vast gemeentepersoneel.

23. Over het algemeen bevindt zich het vast gemeentepersoneel in een « reglementaire » toestand

waardoor het rechtstreeks onderworpen wordt, na bij eenzijdige akte aangesteld te zijn geworden door de gemeentelijke overheid. Deze overheid kan het statuut van het personeel in het belang van de dienst wijzigen ⁽¹⁰⁴⁾; dit is essentieel voor het publiekrechtelijk statuut. Tussen het vastgenoemd personeel en de overheid kan er geen sprake zijn van een vrije wilsovereenstemming omtrent zijn rechtspositie: de gemeente-overheid stelt vast, binnen de perken van haar bevoegdheid, de voorwaarden van benoeming, alsook de rechtspositie van het personeel en dit door middel van objectieve regels die onpersoonlijk en algemeen geldende beschikkingen zijn waarbij de rechten en plichten van het personeel (en van de overheid) vastgesteld worden zodat elke vorm van individuele discussie omtrent deze voorwaarden uitgesloten is. Deze kenmerken zijn immers fundamenteel voor een publiekrechtelijke rechtspositie.

Zo valt het te begrijpen dat de wetten betreffende respectievelijk de arbeidsovereenkomst voor bedienden en voor werklieden, zoals gewijzigd door de wet van 10 december 1962 niet van toepassing zijn op de door de gemeente tewerkgestelde bedienden wier toestand zogenaamd statutair geregeld is ⁽¹⁰⁵⁾.

II. Het tijdelijk gemeentepersoneel.

24. De tijdelijke beambten van de gemeenten genieten geen statut, dit in tegenstelling met de tijdelijke agenten en handarbeiders in staatsdienst.

Nochtans kunnen sommige tijdelijke beambten de toepassing van de wet van 30 juli 1903 (art. 85 gemeentewet) invoeren. Wanneer de betrekking van de tijdelijke beambte aan zekere criteria beantwoordt, kan hij het art. 85 van de gemeentewet, die de vastheid van betrekking waarborgt, invoeren en zodoende ten opzichte van de gemeente onder statuutregeling staan. Dit is van belang vermits iemand die de vastheid van bediening niet geniet, de hoedanigheid van bediende van de staat, provincie of gemeente niet kan bezitten ⁽¹⁰⁶⁾.

Dit kan bijgevolg een criterium uitmaken aan de hand van hetwelk kan bepaald worden welke tijdelijke gemeentebedienden zich in een wettelijke of reglementaire toestand kunnen bevinden. Tussen de tijdelijke beambten onderscheiden we in de eerste plaats die welke aangeworven worden voor een buitengewoon en tijdelijk werk. Wezenlijk kenmerk van hun functie is het tijdelijk karakter van hun activiteiten.

Er zijn nu echter beambten ten tijdelijke titel aangeworven die een functie van bestendige aard hebben: de functies die ze uitoefenen beantwoorden aan taken die door de bevoegde overheid als noodzakelijk en permanent worden erkend.

a) beambten die tijdelijk een permanente functie bekleden: wanneer ze hun functie op bestendige manier bekleden, door de gemeente bezoldigd worden en hun benoeming tot de bevoegdheid van de gemeenteraad behoort, kunnen deze tijdelijke beambten op de waarborgen van de wet van 30 juli 1903 steunen ⁽¹⁰⁷⁾. Dientengevolge kan de beambte enkel van zijn betrekking worden beroofd, hetzij omdat het ambt in het belang van de dienst wordt opgeheven, hetzij omdat iemand wordt afgezet ten gevolge van een maatregel die gerechtvaardigd is wat de grond van de zaak aangaat en regelmatig is wat de vorm betreft ⁽¹⁰⁸⁾. De standvastigheid van de functie kan als een geldig criterium doorgaan om te beslissen of de tijdelijke bediende onderworpen is aan de wet van 1903 waardoor hij als statutair gemeentebeambte kan doorgaan.

b) beambten die een functie van tijdelijke duur bekleeden: indien de beambte daarentegen benoemd of aangesteld werd om in een voorlopige betrekking tewerkgesteld te worden ⁽¹⁰⁹⁾, moet hij beschouwd worden als aangeworven krachtens een arbeidsovereenkomst voor werklieden of bedienden, naar gelang van het soort arbeid die hij te verrichten heeft.

De rechter ten gronde zal moeten onderzoeken of de dienst of de functie waartoe een bediende geroepen wordt, uiteraard of organiek, als standvastig of bestendig mag beschouwd worden en geenszins op zichzelf een voorbijgaand of tijdelijk kenmerk vertoont ⁽¹¹⁰⁾.

25. Volgens deze stelling zou bijgevolg op de gemeentebestuurders die tot een zuiver tijdelijke bediening geroepen zijn, de wet op de arbeidsongevallen van toepassing zijn, op voorwaarde echter dat ze tewerkgesteld zijn bij middel van een arbeidsovereenkomst voor werklieden of bedienden ⁽¹¹¹⁾. We staan hier echter voor een relevant verschil tussen beambten die *beschouwd worden* als onderworpen zijnde aan een arbeidsovereenkomst en beambten die *uitdrukkelijk* door het gemeentebestuur aangeworven worden op basis van een contract.

Niets belet immers de gemeente, werklieden ⁽¹¹²⁾ en bedienden ⁽¹¹³⁾ in dienst te nemen overeenkomstig de wetten op de arbeidsovereenkomst voor werklieden of bedienden. Het is echter ontegensprekelijk dat het gemeentebestuur zijn wil soortgelijke overeenkomsten af te sluiten op *klare en ondubbelzinnige wijze* moet tot uiting doen komen. Terecht wordt er op gewezen dat het niet volstaat dat naar zekere bepalingen van de wet op de arbeidsovereenkomst verwezen wordt om te besluiten dat de beambte onder dit soort overeenkomst aangeworven werd: de overheid kan inderdaad in het statuut van haar personeelsleden zekere arbeidsrechtelijke bepalingen inlassen, zonder dat de rechtspositie van de beambte daardoor zijn statutair karakter verliest ⁽¹¹⁴⁾. Wanneer er echter een geschreven contract bestaat omtrent de juiste bedoeling van de beambte-werknemer en de overheid, is het zonder meer duidelijk dat dit personeelslid onder de arbeidsrechtelijke regels van de dienstverhuring valt.

Sociaalrechtelijk dienen ze beschouwd als werknemers van de privé-sector, ondermeer op het stuk van de arbeidsongevallen.

Besluit

26. Uit het voorgaande blijkt dat het voorstel van wet van de heer Hougardy waarvan in het begin van deze bijdrage sprake is, geen volledige oplossing bieden kan door eenvoudig de personen in overheidsdienst te doen genieten van alle voordelen waarin voorzien is bij de wet op de vergoeding der schade voortspruitend uit arbeidsongevallen alsook bij de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit ongevallen die zich op de weg van of naar het werk voordoen.

De eigen rechtspositie van het overheidspersoneel vergt een eigen oplossing voor het in deze bijdrage gestelde probleem; dit kan o.i. slechts bereikt worden door een bijzondere wet waarin de grondprincipes van de wetgeving op de arbeidsongevallen dienen voor te komen doch waarbij een eigen regeling zou moeten worden voorzien voor o.a. de volgende punten:

1° de juiste afbakening van statutair en contractueel overheidspersoneel.

2° een voor het overheidspersoneel aangepaste definitie van «arbeidsongeval» alsook van «ongeval op de weg naar of van het werk».

3° de cumulatie van wedden, pensioenen en vergoedingen met de vergoedingen voorzien door de bijzondere wet.

4° de vergoeding van de gedeeltelijke tijdelijke of definitieve werkonbekwaamheid van een door een arbeidsongeval of door een ongeval op de weg naar of van het werk getroffen overheidspersoneelslid.

5° het verhaal van de administratie tegen de derdeverantwoordelijke voor het ongeval.

6° de principes die het afsluiten van verzekeringen door de administratie tegen het risico van de arbeidsongevallen en de ongevallen op de weg naar en van het werk, moeten beheersen.

7° aanduiding van de bevoegde rechtsmacht om op te treden in de geschillen die ontstaan rond de toepassing van de bijzondere wet.

BERNARD DUBOIS,

Doctor juris, Lic. Sociaal Recht;

Aspirant van het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk onderzoek.

(1) Soortgelijk fenomeen kan eveneens door fiscale maatregelen uitgelokt worden.

(2) Lees hierover: R. Dekkers, «Overheersende belangen», in: R.W. 1955-56, kol. 1361.

(3) Gaudemet, in: Revue Pratique de Droit Administratif, 1955, 184 (observations sur l'arrêt du Conseil d'Etat du 25 mars 1954 - Rousset).

(4) K.B. van 20 juni 1955 houdende het syndicaal statuut van het personeel der openbare diensten.

(5) Tijdschr. Bestuursw., 1958, nr 5, blz. 292, nr 22.

(6) Het weze nogmaals benadrukt dat deze opvatting niet noodzakelijk moet leiden tot het nastreven van een absolute gelijkshakeling van het sociaal statuut van beide groepen werknemers. Het blijkt immers uit de feiten zelf dat het niet altijd noodzakelijk is de werknemers uit de publieke sector op dezelfde wijze te beschermen als deze uit de private sector; denken we bijvoorbeeld aan de werkloosheidsuitkering die een essentiële voorziening uitmaakt voor de werknemer verbonden door een arbeidsovereenkomst en die bijgevolg een belangrijke plaats inneemt in het algemeen stelsel van de sociale zekerheid; voor de ambtenaar stelt zich het probleem in veel mindere mate, gezien de waarborgen die hem op het stuk van de vastheid van betrekking verleend zijn.

(7) Lees onder meer: Gazier & Long in: Actualité juridique, 1954, no 292. - Gaudemet, Revue Pratique de Droit Administratif, 1955, 184. - Brun & Galland, Droit du Travail, 1958, blz. 203. - P. Durand, Droit Social, mars 1956, blz. 145 v.v. - Savatier R., Métamorphoses économiques et sociales du Droit Civil, Parijs, 1952, no 108. - Levasseur, Evolution et tendances de droit du travail, Mélanges Ripert, 477.

Daar het hier gaat om Franse doctrine, kan opgemerkt worden dat de besproken evolutie zich duidelijker aftekent in Frankrijk wegens de aanwezigheid van een belangrijke groep werknemers in de genationaliseerde bedrijven tewerk gesteld en wiens rechtspositie zulk een intermediair karakter vertoont dat ze een gemakkelijker doorstroming van het privaatrechtelijke naar het publiekrechtelijke statuut toelaat.

(8) Zo bijv.: K.B. van 14 febr. 1961, art. 57, 58 en 59. - K.B. van 8 nov. 1961 tot wijziging, wat de afwezigheid wegens ziekte of gebrekkigheid betreft, van het besluit van de Regent van 30 april 1947 houdende vaststelling van haar statuut van het tijdelijk personeel en van het besluit van de Regent van 10 april 1948 houdende statuut van het tijdelijk werkliedenpersoneel: zie art. 15. - Wet van 9 aug. 1963 waarbij een regime van verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit ingesteld wordt, art. 22.

(9) Voorstel van wet ingediend door senator Hougardy, Doc. Senaat, zitting 1964-65, doc. nr 12, 17 nov. 1964.

(10) Ondermeer: voorstel van wet tot wijziging van de algemene wet van 21 juli 1844, Deruelles, Doc. Sen. b. zitt. 1961, nr 42. Soortgelijk voorstel werd ingediend door dezelfde auteur in de Kamer, zitt. 1959-60, doc. nr 591/1.

(11) De schadevergoeding van deze ongevallen is overigens los van de sociale zekerheid blijven staan. De werkgever blijft immers ten opzichte van de werknemer persoonlijk gehouden tot de vergoeding van de schade voortspruitend uit de arbeidsongevallen (contractuele vrijwaring): hij kan zich echter laten dekken door zelf een verzekering aan te gaan. In geval de vergoeding van de schade zou toevertrouwd worden aan een openbare instelling die financieel zou gespijsd worden door verplichte bijdragen (zoals dit in sommige landen het geval is), zou het risico der arbeidsongevallen in het systeem der sociale zekerheid kunnen ingeschakeld worden.

(12) Art. 1 van de gecoörd. wetten op de arbeidsongevallen (28 sept. 1931).

(13) Art. 1, tweede lid van de gecoörd. wetten, ingevoerd door de besluitwet van 9 juni 1945, art. 1.

(14) Zie de betekenissen welke tijdens de parlementaire debatten omtrent de basiswet van 1903 op de arbeidsongevallen aan de

term « publieke onderneming » werd gegeven. Parl. deb. Kam. Volksvert. 1901-1902 (verslag middenafd. nr 302, 100). Zie ook Pandectes, T. 92, Trefw. Risque Profess., nr 903.

(15) Definitie overgenomen uit: Sociaalrechtelijk woordenboek Benelux 1963.

(16) Zo blijkt het ook dat het in de bedoeling lag van de auteurs van de wet van 1903, deze wet te beschouwen als een hoofdstuk van de wet van 1900 op het arbeidscontract. Parl. Ann. Kamer Volksvertegenw. 20, II, 1903, blz. 673, col. 2 (verklaring verslaggever Van Cleemputte). Zie ook de geest waarin het voornaamste werkstuk van de voorbereid. werkzaamheden rond de wet van 1903, nl. het verslag Van Cleemputte, werd opgesteld. Kam. Volksvert. doc. zitt. 1901-1902, nr. 302 en compl. verslag. Doc. Kamer Volksvert. Zitt. 1902-1903, nr 132.

(17) Zie ondermeer Cass. 18 XII 1952, Pas. 1953, I, 266; Cass. 29. IV. 1960, Pas., 1960, I, 1004, J.T. 1960, 718. Raad van State, 27.IV.1958, Debra, arr. nr 6419; id. 16.X.1959, Nat. Confed. Bouwbedrijf arr. nr 7298; id. 8.I.1960, Debra, arr. nr 7526; id. 23.III.1962, arr. nr 9264, R.J.D.A. 1962, 210.

(18) Zie bijv. Cass. 8 dec. 1932, Pas. 1933, I, 44; Cass. 29.IV.1960, Pas. 1960, I, 1000, Raad van State 6 april 1951, arr. nr 813 (Van den Bogaerd); id. 6.X.1961, arr. nr 8823 (Carpentier). Zie o.a. A. Buttgenbach, Manuel, 1959, nr 349 v.v.; Mast, Overzicht van het Administratief recht, 1962, nr 90 en 91.

(19) Dit onderscheid is niet steeds gemakkelijk zoals terdege blijkt uit de rechtsleer en vooral de rechtspraak; om begrijpelijke redenen kan binnen het bestek van deze monografie hier verder niet op ingegaan worden.

(20) Zie ondermeer Cass. 8.XII.1932, Pas. 1933, I, 44; zie conclus. P. Leclercq voorafg. cass. 30.IV.1936, Pas. I, 230; Hof van Beroep Gent, 11.VII.1953, Rev. Comm. 1954, 221; Vrederecht Rochefort 7.III.1958, R.D.S.T.T. 1959, 71.

(21) K.B. van 16 maart 1964 tot wijziging van het K.B. van 2 oktober 1937 en van sommige andere besluiten met betrekking op het statuut van het Rijkspersoneel (St. 25.III.1964).

(22) Zie De Laubadère A. in: *Traité théorique et pratique des contrats administratifs*, deel I, Paris 1956, nr 96 v.v.

(23) Zie Raad van State, 16 oktober 1959, arr. nr 7298, R.J.D.A. 1959, 236 (noot Reiter); id. 23.III.1962, arr. nr 9264 (Markey) R.J.D.A. 1962, 210; Cass. 7 okt. 1943, Pas. 1943, I, 382. Zie ook Wigny, *Droit Administratif* 46; Buttgenbach, *Théorie générale*, nr 116, 20, 75, 119; Horion, *Traité des Accidents du Travail*, nr 90; De Page, *Traité*, T. IV, 846; R.J.D.A., 1948, 75, noot.

(24) Zie de opmerking welke de Raad van State formuleerde bij dit artikel in: Parl. Bescheiden, Kam. Volksvert. doc. nr 369-1, 13.

(25) Zie verder, nr 15.

(26) Zie o.a. Vred. Oostende, 23 jan. 1951, J.J.P. 1951, 311; Rechth. Antwerpen, 16 april 1955, *Tijdschrift Gemeenterecht*, 1956, blz. 152-153 (en noot). - A contrario: Cass. 4.XII.1959, Pas. 1960, I, 402. Zie ook: O. De Leye, *De vergoeding van arbeidsongevallen*, 1960, blz. nr 15.

(27) P. Horion, *Traité des Accidents du Travail*, 1964, nr 40. « On peut raisonnablement prétendre que la modification, apportée par l'A.L. de 1945 a uniquement pour but d'assujettir à la loi les employés bénéficiant d'un traitement élevé et cette interprétation peut trouver un appui dans les mots « quel que soit le moment de leur rémunération ».

(28) Wet van 18 juni 1930, art. 1, al. 2.

(29) In de tekst van de wet van 18 juni 1930, art. 1, al. 2, wordt ten andere uitdrukkelijk bepaald dat slechts de bedienden onderworpen aan de wet van 7 aug. 1922 op het bedienendcontract met de arbeiders konden gelijkgesteld worden wat de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen betrof: het afhankelijk stellen van de wet van 7 aug. 1922 bracht natuurlijk een beperking op grond van een loongrens mede vermits de wet van 1922 slechts toepasselijk was op bedienden wier bezoldiging beneden een bepaalde grens lag.

(30) Zie verslag Regent voorafg. B.W. van 9 juni 1945, I (St. 5 juli 1945); o.l. blijkt uit het verslag (punt I) dat de bedoeling van de wetgever zich beperkte tot het verlenen van het voordeel van de wet op de arbeidsongevallen aan alle bedienden verbonden door een *arbeidsovereenkomst* onafgezien van hun loon; het vertrekpunt immers blijft de wet van 1922 op het bedienendcontract; zie ook advies Raad van State gegeven bij toepassing van art. 6 van de wet van 23.XII.1946 gepubliceerd in het R.W. 1955-56, col. 1612, II, al. 3 (impliciete verwerking van de stelling Horion).

(31) Zie art. 35, 3° van de wet van 10 dec. 1962 tot wijziging van de wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden.

(32) Typisch voor deze laatste zienswijze: Borret, R.W. 2 febr. 1958, col. 1033 v.v.

(33) Vastgelegd bij het K.B. van 10 april 1948.

(34) Zie mutadis mutandis, Rechth. Mechelen, 12.III.1956, J.T., 1957, p. 170; R.W. 1956-57, 917. Cass. 4.XII.1959, Pas. 1960, I, 402.

(35) Zie advies Raad van State gegeven op 30 augustus 1950, R.W. 1955, 56, col. 1609 v.v.

(36) Op de vraag of de wet van 20 mei 1949 houdende uitbreiding van de maatschappelijke zekerheid, gevolgen resorteert wat betreft de toepassing van de wet op de arbeidsongevallen op de tijdelijke geestesarbeiders: zie hoger nr 8 in fine.

(37) R.W. 1955-56, col. 729-740.

(38) De tijdelijke agenten in dienst van de staat zijn thans van rechtswege onderworpen aan de wetgeving betreffende de ouderdom en de vroegtijdige dood der bedienden die vervat is in het stelsel der maatschappelijke zekerheid krachtens de wet van 20 mei 1949.

(39) Raad van State, advies gegeven op 30.VIII.1950 (afdeling Administratie; toepass. art. 6 van de wet van 26 dec. 1946) gepubl. in R.W. 1955-56, col. 1605-1614. Cass. 4.XII.1959, Pas. 1960, I, 402. Rechth. Mechelen, 12.III.1956, R.W. 1956-57, col. 917. A. Buch, *Les accidents du travail*, B.J. 1939, blz. 23-49. S. David, *Responsabilité civile et risque professionnel*, Bruxelles,

1958, blz. 69 v.v. C. de Biseau de Hauteville, *Les accidents du travail*, Bruxelles, 1946, 44-45. De Larivière & Namèche, *Bruxelles* 1947, blz. 35 en blz. 48. O. De Leye, *De vergoeding van arbeidsongevallen*, Brugge 1960, blz. 14; Meyers, R.W. 1955-56, 1605-1614; Borret, R.W. 1957-58, col. 1033 v.v.

(40) R.W. 1955-56, 1607 v.v. Zie ook aanschrijving nr 377, Alg. Bestuur, d.d. 31 jan. 1955.

(41) J.T. 26 febr. 1950, 145 (noot onder een vonnis vredege-recht Limbourg, d.d. 23.II.1948).

(42) R.W. 1955-56, col. 1605-1614. Het artikel is bedoeld als antwoord op hogervermeld artikel van Monballiu.

(43) Zie in (39) geciteerd advies.

(44) O.c. blz. 15, voetnoot 24.

(45) Pas. 1961, II, 145. Zie ook Mechelen, 12.III.1956. R.W. 1956-57, col. 917.

(46) Toegevoegd door de wet van 3 maart 1933 (St. 13-14 III. 1933).

(47) Monballiu steunde zich op art. 1 van de wet van 18 juni 1930 dat de bedienden tewerkgesteld door de staat, provincie en gemeente die niet beheerst worden door een wettelijk pensioen, door een statuut of door een door de Minister van Arbeid goedgekeurd reglement, in de toepassingsfeer van de bediendenpensioenwet brengt.

(48) In dit verband dient opgemerkt te worden dat het de rechter niet zou volstaan te wijzen op het bestaan van een statutaire regeling zodat bijgevolg de wet op de arbeidsongevallen geen toepassing kan vinden; het bestaan van een statuut sluit immers niet uit dat personeelsleden bij arbeidsovereenkomst kunnen aangenomen worden (in die zin: Cass. 4 dec. 1959, Pas. 1960, I, 402).

(49) Art. 16, al. 1, K.B. van 1 juni 1964 b.t. sommige ver-louven toegestaan aan personeelsleden van de Rijksbesturen.

(50) Art. 16, al. 2, id. K.B.

(51) Art. 14, id. K.B.

(52) Art. 101 van het K.B. van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het Rijkspersoneel, nieuwe versie en wijzigingen aangebracht door het K.B. van 16 maart 1964, bijlage I-1.

(53) Dit wordt uitdrukkelijk bepaald in art. 17 van het K.B. van 1 juni 1964 betreffende de stand disponibiliteit van het Rijkspersoneel.

(54) Art. 15, lid twee van het K.B. van 1 juni 1964 b.t. sommige ver-louven.

(55) Wet van 17 februari 1849 art. 1, gewijz. door art. 3 van de wet van 17 februari 1849, artikel dat vervangen werd door het K.B. nr 35 van 10 aug. 1939 (genomen krachtens opdrachtwet van 1 mei 1939, bevestigd door de wet van 16 juni 1947). Voor de inrichting van de geneeskundige onderzoeken door de administratieve gezondheidsdienst, K.B. van 18 augustus 1939.

(56) Art. 112, 9° K.B. van 2 oct. 1937, nieuwe versie K.B. 16 maart 1964.

(57) Art. 5 van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen.

(58) Art. 9, idem wet.

(59) Art. 1, lid twee van het besluit. Voor de wees zie art. 4 lid drie.

(60) Art. 8, lid twee id. besluit. Voor de wees zie art. 15.

(61) Besluit van de Regent van 31 mei 1950 gewijz. door het K.B. van 31 oct. 1950, art. 1.

(62) Het voordeel van dit K.B. werd uitgebreid tot: het wetenschappelijk en onderwijzend personeel van de staat (K.B. van 22 april 1959); het burgerlijk wetenschappelijk en onderwijzend personeel van het ministerie van landsverdediging (K.B. van 12 april 1960); de vast aangestelde en stagedoende gerechtelijke officieren en agenten (K.B. van 4 jan. 1961); het personeel der universiteiten en gelijkgestelde instellingen van de staat (K.B. van 21 juli 1964).

(63) Zie bijv. R.P.D.B. trefw. Responsab. nr 1986 v.v.; Dalcq, *Traité de la responsabilité*, T. II, 3265 v.v.; 3330 v.v.

(64) Dit liet het slachtoffer toe tegen de verantwoordelijke derde schadevergoeding te eisen wegens de door arbeidsongeschiktheid geleden schade; de staat echter kon zich niet tegen de derde keren voor de recuperatie van de wedde of het pensioen die ze aan de getroffen ambtenaar of rechthebbende uitbetaalde. Zie in die zin: Cass. 14 nov. 1955, R.W. 1955-56, 2063, Pas. 1956, I, 242; Cass. 10.VII.1950, R.J.D.A. 1951, 152; Cass. 8 juli 1957, Pas. I, 1334; Cass. 20 jan. 1958, Pas. I, 1120; Cass. 23.V.1960, Pas. 1960, I, 1094. Zie nochtans Dalcq, o.c. nr 3266.

(65) Cass. 2.III.1953, Pas. 1953, I, 497; Cass. 17 nov. 1954, Pas. 1955, I, 244; Cass. 19 sept. 1955, Pas. 1956, I, 9; Cass. 22 sept. 1958, Pas. 1959, I, 74.

(66) Zie hoger nr. 10.

(67) Art. 17.

(68) Art. 1250, 1° B.W. Zie in die zin Cass. 19 sept. 1955, Pas. 1956, I, 9.

(69) Zie bijv. Cass. 14.IX.1955, R.W. 1955-56, 2063. Pas. 1956, I, 242. De verschuldigde schadevergoeding zal bijgevolg niet met het als pensioen ontvangen bedrag dienen vermindert te worden.

(70) Zie bijv. Cass. 8 juli 1957, Pas. I, 1334.

(71) Zie hoger nr. 8 en 9.

(72) Wet van 7 maart 1935 tot toekenning van een pensioen wegens het bereiken van de leeftijdsgrens aan de vrijwillige redders en de vergoeding van de schade voortvloeiend uit arbeidsongevallen (art. 4 v.v.).

(73) Uitvoering K.B. 6 juni 1957. Zie Cass. 28 juni 1963, R.W. 1963-64, col. 1469.

(74) Art. 15, lid twee van de wet bepaalt dat de bepalingen van de wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor werkliden of voor bedienden toepasselijk zijn op de overeenkomsten van versnelde beroepsopleiding.

(75) Cass. 27 juni 1963, Pas. I, 1134. - Cass. 18 juni 1964, J.T. 29 nov. 1964, 687. Mech. 12.III.1956 J.T. 1957, blz. 170; R.W. 1956-57, blz. 917; Leuven 26 sept. 1962, R.W. 1962-63, 514.

- (76) O.a. Meyers, R.W. 1955-56, col. 1608 in fine.
 (77) Verslag Kamer, Doc. nr 302, 1901-1902, blz. 125.
 (78) Beroepshof Brussel, 8 juni 1956, R.W. 1956 - kol. 190.
 (79) Art. 19 arbeidsongevallenwet, aangevuld door de wet van 10 juli 1951, art. 10, 1°.
 (80) Zie o.m. aanschrijving nr 377 van het algemeen bestuur dd. 31 jan. 1955 (D.I. 336.4).
 (81) Zie o.a. Raad van State, arrest nr 5494 van 14 febr. 1957 (Bertrand).
 (82) Zie conclusies adv.-Gen. Mahaux voorafgaand het Cass. arrest van 29 april 1960, Pas. I, 1004. Wat het onderscheid betreft tussen enerzijds een statutaire rechtspositie en een reglementaire rechtspositie anderzijds: een statutaire rechtspositie kan slechts gewijzigd worden door een wet of een besluit terwijl een reglementaire rechtspositie slechts kan gewijzigd worden op dezelfde manier waarop ze tot stand is gekomen (bijv. reglement inwendige orde of een organiek reglement).
 (83) Dit blijkt uit de wet van 14 maart 1954 en uit het K.B. van 18 december 1957 tot wijziging en aanvulling in uitvoering van de wet van 12 maart 1957 houdende sommige bepalingen op financieel, economisch en sociaal gebied, van de wet van 16 maart 1954, art. 11. Zie ook het arrest van de Raad van State nr 9334 van 2 mei 1962 (Debrassine).
 (84) De Raad van State aanvaardt deze mogelijkheid: zie arrest nr. 8574 van 5 mei 1961, R.J.D.A., 1961, 268-277.
 (85) Lees hierover meer bij: Dubois B., De toepassing van het sociaal recht voor werknemers op het overheidspersoneel, verhandeling Rijksuniversiteit Gent, 1963, blz. 30 v.v.
 (86) Bijv. Statuut van het personeel van het secretariaat van de Centrale Bedrijfsraad (K.B. van 29 dec. 1956 art. 20). Statuut van het secretariaat van de Hoge Raad voor Middenstand (K.B. 14 sept. 1962, art. 22). Personeelsstatuut van de N.M.B.S. in uitvoering van art. 13 van de organieke wet van 23 juli 1926.
 (87) Zie hoger nr. 11.
 (88) Het Nationaal Instituut voor de Lichamelijke Opvoeding en Sport; Het Nationaal Instituut voor de Huisvesting; Het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn; Het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers; Het Nationaal Werk voor Oorlogsinvaliden.
 (89) K.B. van 14.2.1961.
 (90) K.B. van 10.4.1961, art. 1.
 (91) Art. 57 van het K.B. van 14.2.1961. In het art. 58 komt een definitie voor van wat onder een «arbeidsongeval» en een «ongeval op de weg naar en van het werk» moet verstaan worden. Soortgelijke definitie komt voor in het K.B. van 1 juni 1964 b.t. sommige verlopen toegestaan aan het Rijkspersoneel (zie hoger nr. 11).
 (92) Art. 117, 8° K.B. van 14.II.1961; de bedoelde regeling is vervat in het K.B. van 22.IV.1952.
 (93) Art. 116. K.B. van 14.II.1961.
 (94) Art. 71 K.B. van 14.II.1961.
 (95) Bijv. de N.M.B.S. (zie art. 13 van de wet van 23.VII.1926, gewijz. door de wet van 26.VII.1962. - de Instituten der Belgische Radio en Televisie (zie art. 26, § 2, van de wet van 18 mei 1960).

- (96) K.B. van 24 maart 1959.
 (97) Artt. 2 en 4 § 1 van de wet van 28 april 1958. Voor de eigenlijke toepassing zie hoger nr. 11. Zie ook de eigen pensioenregeling welke het K.B. van 27 februari 1935 (nr. 117) heeft vastgesteld voor volgende organismen: Dienst der Scheepvaart, Bestuur der Koninklijke Schenking, Weldadigheids- en Krankzinnigengestichten verbonden aan de begroting voor orde; R.T.T., Regie der Luchtwegen; Regie der Belgische Rijkskoel- en Vriesdiensten (zie wet van 28 april 1958, gecit., art. 14 § 1).
 (98) Wet van 28 april 1958 gecit., art. 15 § 2.
 (99) Idem, art. 15, § 4.
 (100) Reg. Besluit van 29 maart 1945.
 (101) Door provinciaal personeel verstaat men alle bedienden wier benoeming gedaan wordt door de Bestendige Deputatie, desgevallend op advies der bestuurlijke commissiën of van het bestuur van de dienst of van de instelling.
 (102) Zie hierover arrest 5914 (Deprez) van de Raad van State d.d. 12 dec. 1957 (D.B. 1957, 725). Lees ook het verslag van substituuut Dumont dat het arrest voorafging en de noot op het arrest getekend Crabbe in R.J.D.A. 1958, 124 v.v.
 (103) Zie nochtans: 108e Boek Rekenhof, Zittijd 1950-51, Deel 1 A, blz. 50.
 (104) Arrest nr 5972 (De Buysse) van de Raad van State, d.d. 17 jan. 1958.
 (105) Zie art. 1, laatste lid, wet op de arbeidsovereenkomst voor werklieden (officieuse coördinatie). Art. 35, laatste lid, wet op de arbeidsovereenkomst voor bedienden (id.).
 (106) Zie o.a. Antwerpen, 16 juni 1955, R.W. 1955-56, kol. 898.
 (107) Dit heeft als bijzonder gevolg dat het ontslag van deze beamten niet door de wetten op het bediendencontract worden geregeld. Zie arr. R.v.S. 9 maart 1961 nr 8478 (Verjans) D.B. 1961, 258 en 31 maart 1954, nr 3270 (Rosseels) D.B. 1954, 957. Zie ook vonnis Brugge 18 dec. 1951, bekrachtigd door Hof van Beroep, 8 dec. 1952 (Tijdschr. Bestuursw. 1953, 37).
 (108) Zie Cass. 7 oktober 1943, Pas. 1943, I, 382 en Noot R.H.
 (109) Dit is een betrekking die opgericht wordt ten einde het hoofd te bieden aan buitengewone taken of werken van voorbijaande aard.
 (110) Zie advies adv. gen. Matthijs bij arr. Hof van Beroep, Gent, 9.II.1957, T.B.W., 1957, 228.
 (111) Cass. 7 okt. Pas. 1953, I, 382; Raad van State, arr. nr. 3270 van 31 maart 1954, D.B., 1954, 957; Hof van Beroep Gent, 8 dec. 1952, T.B.W., 1953, blz. 37; idem Hof, 9.II.1957, met eensluidend advies openb. ministerie (Matthijs) T.B.W. 1957, 228; Vrederecht Bossu, 14.IV.1943 bevestigd door R.b. Bergen 12 juli 1943, Rev. Adm. 1945, blz. 19. Zie ook De Tollenaere, nouveau comment. loi commun., 1955, Boek I, nr 486, in fine blz. 689-690. - Contra: Velge, Eléments du Droit Industriel Belge, t. I, 146, nr 221. Moureau, R.J.D.A., 1946, 90 - Horion, Bull. Ass. 1944, 185. - Borret, R.W. 1957-58, kol. 1038.
 (112) Arr. Raad van State, nr 7298, 16 oktober 1959.
 (113) Arr. Raad van State, nr 9263, 9265 en 9266 van 23 maart 1962.
 (114) Ondermeer, Borret in R.W. 1958, nr 20, kol. 1042.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 19 november 1964.

Voorzitter-verslaggever: M. Louveaux.
 Advocaat-generaal: M. Mahaux.
 Advocaten: Mrs. Fally en Van Ryn.

Bediendenovereenkomst. — Geldigheid van het beding in een overeenkomst van onbepaalde duur dat dit-zelve een einde zal nemen door het bereiken door de bediende van een bepaalde aangeduide leeftijd. — Geldigheid van het beding als het overeengekomen wordt tijdens de uitvoering van de overeenkomst.

Geen enkele wettelijke bepaling, inzonderheid geen enkele bepaling van de bij K.B. van 20 juli 1935 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract verbiedt de contracterende partijen te bedingen dat de overeenkomst die zij voor een onbepaalde duur sluiten of hebben gesloten, zal worden voorzien van een vaste termijn, zoals de pensioengerechtigde leeftijd waarvan het verschijnen een einde zal maken aan de overeenkomst indien deze tot dan toe in stand is gebleven. Zodanig akkoord is geldig, zodra uit de feitelijke toedracht niet blijkt dat de bediende aldus bij voorbaat afstand heeft gedaan van de opzeg-

gingstermijn of van de opzeggingsvergoeding voor het geval dat de werkgever de dienstverhuring eenzijdig zonder wettige redenen zou beëindigen.

N.V. Brondeel t. Felix.

Gelet op de bestreden sententie op 21 maart 1963 gewezen door de Werkrechtshof van Beroep te Luik, kamer voor bedienden:

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1135, 1185, 1186, 1187, 1780 van het Burgerlijk Wetboek, 1, 5, 14, 15, 20, 21, 22 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 juli 1955 en voor zoveel als nodig 32 van de wet van 10 december 1962 tot wijziging van de voornoemde gecoördineerde wetten, doordat om recht te doen op verweerders rechtsvordering, de bestreden sententie, na er te hebben op gewezen enerzijds, dat artikel 3 van het reglement betreffende de door eiseres ten voordele van haar personeel opgerichte pensioenkas bepaalt dat de pensioengerechtigde leeftijd voor het mannelijk personeel op 65 jaar gesteld is, en anderzijds dat dient te worden onderzocht welke invloed het voornoemde artikel 3 uitoefent op de rechten en verplichtingen van partijen, zoals zij zijn omschreven in de gecoördineerde wetten op het bediendencontract ten aanzien van overeen-

komsten van onbepaalde duur waarin de overeengekomen jaarlijkse bezoldiging 180.000 fr. te boven gaat, aanneemt dat geen enkele wettelijke bepaling de werkgever en de werknemer verbiedt een overeenkomst voor een onbepaalde duur te sluiten door schriftelijk te bedingen dat deze overeenkomst pas een einde zal nemen wanneer de bediende een bepaalde leeftijd zal bereiken, maar beslist «dat de rechtsleer en rechtsspraak voor de geldigheid van zodanige overeenkomst slechts een enkele voorwaarde stellen, te weten dat de schriftelijke tijdbepaling tegelijkertijd vastgesteld wordt als de overeenkomst voor een onbepaalde duur wordt aangegaan; ... dat zulks niet hier het geval is; ... dat immers... het bediendencontract tussen partijen dategt van 1 februari 1936, door de oorlog is onderbroken en opnieuw is begonnen te lopen vanaf 1 april 1943; dat daarentegen eiser in hoger beroep, hier verweerder, zich eerst op 1 december 1948 door ondertekening akkoord verklaard heeft met het reglement van de pensioenkas; ... dat men daaruit noodzakelijk moet afleiden dat het bediendencontract voor onbepaalde duur en het beding betreffende de bepaalde termijn niet gelijktijdig geschied zijn», terwijl geen enkele wettelijke bepaling, inzonderheid geen enkele van de bepalingen van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd op 20 juli 1955, de geldigheid van het beding dat een overeenkomst voor een onbepaalde duur een einde zal nemen door het bereiken van een bepaalde leeftijd door de bediende, indien deze op dat tijdstip nog in dienst is van de werkgever, afhankelijk maakt van de voorwaarde dat dit beding gelijktijdig met het sluiten van de overeenkomst gemaakt wordt:

Overwegende dat de bestreden sententie vaststelt dat verweerder die in dienst was van eiseres, de bij het reglement van de pensioenkas van eiseres op 65 jaar bepaalde leeftijdsgrens in december 1960 had bereikt en erop wijst dat, aangezien de bedongen jaarlijkse bezoldiging hoger is dan 180.000 fr., de vormvoorschriften van de artikelen 2 en 4 van de gecoördineerde wetten van 2 juli 1955 niet van toepassing waren;

Overwegende dat, na te hebben vastgesteld dat deze toetreding later geschied is dan het sluiten van het bediendencontract voor onbepaalde duur tussen eiseres en verweerder, de rechter «voor recht zegt dat partijen tijdens de uitvoering deze overeenkomst niet mochten voorzien van een termijn en ze aldus veranderen in een overeenkomst voor een bepaalde duur», op grond dat een bediendencontract voor een onbepaalde duur niet op geldige wijze kan worden voorzien van een termijn, behalve indien het beding betreffende de termijn «gelijktijdig geschiedt met het sluiten van de overeenkomst»;

Overwegende enerzijds dat de toevoeging van een termijn niet onverenigbaar is met het behoud van een overeenkomst voor een onbepaalde duur en derhalve het akkoord van partijen, gedurende de uitvoering van deze overeenkomst, over de uiterste datum waarop deze een einde zal nemen, de overeenkomst niet noodzakelijk verandert in een overeenkomst voor een bepaalde duur;

Overwegende anderzijds dat geen enkele wettelijke bepaling, inzonderheid geen enkele bepaling van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, de contracterende partijen verbiedt te bedingen dat de overeenkomst die zij voor een onbepaalde duur sluiten of hebben gesloten, zal worden voorzien van een vaste termijn, zoals de pensioengerechtigde leeftijd, waarvan het verschijnen een einde zal maken aan de overeenkomst indien deze tot dan toe in stand gebleven is;

dat zodanig akkoord geoorloofd is, zodra uit de feitelijke toedracht niet blijkt dat de bediende aldus bij voorbaat afstand heeft gedaan van de opzeggings-termijn of van de opzeggingsvergoeding voor het geval dat de werkgever de dienstverhuring eenzijdig zonder wettige redenen zou beëindigen;

Waaruit volgt dat, aangezien de rechter zodanige omstandigheden niet heeft aangegeven, hij de bestreden beslissing niet wettelijk heeft gerechtvaardigd en dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

En zonder dat er grond bestaat om te antwoorden op de andere middelen die geen ruimere vernietiging kunnen meebrengen,

Vernietigt de bestreden sententie, behalve voor zover zij uitspraak heeft gedaan over de ontvankelijkheid van verweerders' vordering en beslist heeft dat de tussen partijen tot stand gekomen overeenkomst een overeenkomst voor onbepaalde duur was en is gebleven;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Werkrechtssraad van Beroep te Namen, kamer voor bedienden.

NOOT: Zie Cassatie 17 januari 1963, R.W. 1963/64, 1411.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 18 juni 1964.

Voorzitter: M. Vandermersch.
Raadsheer-verslaggever: M. Moriamé.
Advokaat-generaal: M. Delange.
Advokaten: Mrs. Simont en Van Rijn.

Bevoegdheid en aanleg. — Art. 25 van de wet op de bevoegdheid. — Begrip «titel». — Statuut van de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel. — Eisen van verscheidene personeelsleden. — Niet krachtens eenzelfde titel.

Vier personeelsleden van de Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel hebben de maatschappij gedagvaard tot betaling van achterstallige wedden. Elke afzonderlijke eis strekte tot betaling van minder dan 10.000 fr. Over de vier eisen werd in één vonnis uitspraak gedaan. Het hoger beroep tegen dit vonnis werd afgewezen defectu summae.

Het woord «titre» in art. 25 van de wet op de bevoegdheid is synoniem met het woord «oorzaak». In de betrekkingen tussen de maatschappij en haar personeelsleden zijn elk der personeelsleden afzonderlijk genomen aan de ene kant en de maatschappij aan de andere kant wederzijds gehouden tot de verplichtingen vervat in hetzelfde reglementair statuut. Dit statuut is de titel van de rechtsoverdrachten van de personeelsleden. Het doet echter ten laste van de maatschappij niet één enkele verbintenis ontstaan om aan haar personeelsleden een schuld te betalen tot een gelijk bedrag als de sommen die zij respectievelijk eisten, maar vier onderscheidene verdiensten jegens verschillende schuldeisers. De personeelsleden zijn dus niet krachtens een zelfde titel tegen de maatschappij opgetreden. De bestreden beslissing heeft

bijgevolg om de aanleg vast te stellen, terecht het bedrag der eisen niet samengevoegd.

Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer te Brussel
t./ Schuermans e.a.

Gelet op de bestreden beslissing op 19 november 1962 gewezen door de werkrechttersraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 21 en 25 van de wet van 25 maart 1876, houdende titel I van het voorafgaand boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 45 van de wet van 9 juli 1926 tot instelling van de werkrechttersraden, gewijzigd bij artikel 15 van de wet van 12 juli 1960, en, voor zoveel als nodig, van het voormeld artikel 15, en 97 van de Grondwet,

doordat de bestreden beslissing het door eiseres ingestelde hoger beroep niet ontvankelijk verklaart «defectu summae», op grond dat «elk van de oorspronkelijke eisen strekte tot betaling van een som beneden 10.000 frank...», dat het bedrag dat dient om de aanleg te bepalen, niet de werkelijke waarde van het geschil vertegenwoordigt, maar wel de waarde van de zaak die het voorwerp is van de conclusie van eisers, hier verweerders, en waarvoor dezen een veroordeling hebben gevorderd..., dat de conclusie, door de geïntimeerden (hier verweerders) genomen in eerste aanleg, de toewijzing van hun rechtsovervordering eiste, dat de appellante (de eiser) tot afwijzing van de verschillende rechtsovervorderingen heeft geconcludeerd... en dat het van weinig belang is dat de geïntimeerden (verweerders) in hun dagvaardingen vóór de werkrechttersraad hun eisen hebben ingesteld onder voorbehoud van verhoging tijdens het geding, aangezien zij door het bedrag van de door hen geëiste sommen te verhogen hun voorbehoud niet uitgeput hebben»,

eerste onderdeel, terwijl de oorspronkelijke eisers, hier verweerders, ter verkrijging van de 3 t.h. weddeverhoging, na de overeenkomst van 26 november 1958 door eiseres toegekend aan de arbeiders en aan sommige categorieën van bedienden, welke verhoging het voorwerp was van hun rechtsovervordering, deze laatste steunden, volgens de conclusies in hun naam genomen in eerste aanleg zowel als in hoger beroep, op een overeenkomst de 7e oktober tot stand gekomen tussen het voorlopig comité van beheer van het stadsvervoer in de Brusselse agglomeratie en de centrale van het personeel voor gemeenschappelijk vervoer in Brabant, luidens welke «gedurende het mandaat van het voorlopig comité van beheer de algemene wedde- en loonsverhogingen van het gehele personeel van het stadsvervoer in de Brusselse agglomeratie tegelijkertijd zullen geschieden», welke overeenkomst overgenomen is in artikel 52 van de bij de wet van 17 juni 1953 gevoegde statuten en eiseres verbindt; dat zij dientengevolge tegen eiseres optraden krachtens een zelfde titel, met name de overeenkomst van 7 oktober 1947 aangevuld bij die van 26 november 1958; dat de aanleg dan ook vastgesteld was door het totale bedrag dat de vier verweerders vorderden; dat derhalve, wanneer de bestreden beslissing acht slaat op het bedrag van elke oorspronkelijke eis, welke afzonderlijk wordt beschouwd om de aanleg vast te stellen, en daarna het hoger beroep van eiseres niet ontvankelijk verklaart «defectu summae», zij het in het middel aangehaalde artikel 21 van de wet van 25 maart 1876 verkeerd toepast, en wanneer de bestreden beslissing voor de vaststelling van de aanleg het totale bedrag van 18.142,60

frank, door verweerders gevorderd krachtens een en dezelfde titel, weigert in aanmerking te nemen, evenals wanneer zij het hoger beroep van eiseres niet ontvankelijk verklaart «defectu summae», zij de artikelen 21 en 25 van de wet van 25 maart 1876 en de andere in het middel aangehaalde bepalingen schendt;

tweede onderdeel, terwijl, in zover de bestreden beslissing zou hebben overwogen dat verweerders tegen eiseres niet optraden krachtens de overeenkomst van 7 oktober 1947, aangevuld bij die van 26 november 1958, en derhalve krachtens een zelfde titel in de zin van artikel 25 van de wet van 25 maart 1876, zij de bewijskracht zou hebben geschonden van de conclusies zowel van eiseres als van verweerders, welke uitdrukkelijk stelden dat de 3 t.h. weddeverhoging door verweerders geëist werd op grond van die twee overeenkomsten (schending van de in het middel aangehaalde artikelen 1317, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek) :

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat uit de bestreden beslissing niet volgt dat de rechter heeft overwogen dat verweerders tot staving van hun eisen niet de overeenkomst inriepen, die op 7 oktober 1947 tot stand is gekomen tussen het «voorlopig comité van beheer van het stadsvervoer in de Brusselse agglomeratie» en «de centrale van het personeel voor gemeenschappelijk vervoer in Brabant», welke overeenkomst overgenomen is in artikel 52 van de bij de wet van 17 juni 1953 gevoegde statuten van eiseres en aangevuld is bij het op 26 november 1958 overgemaakte proces-verbaal tot vaststelling van de overeenkomst gesloten tijdens een bijeenkomst van de gemachtigden van de werkgevers en van de vakverenigingen, onder voorzitterschap van de minister van Verkeer;

Dat dit onderdeel van het middel feitelijk grondslag mist;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende dat de bestreden beslissing vaststelt dat verweerders, leden van het personeel van eiseres, deze hebben gedagvaard tot betaling van achterstallige wedden die hun, naar de zienswijze van elk van hen, verschuldigd waren op grond van de voormelde overeenkomsten van 7 oktober 1947 en 26 november 1958 en van artikel 52 van de statuten van eiseres;

Overwegende dat het woord «titre» in artikel 25 van de wet van 25 maart 1876 synoniem is met het woord «oorzaak»;

Overwegende dat elk van de verweerders afzonderlijk genomen aan de ene kant en de eiseres aan de andere kant wederzijds gehouden zijn tot de verplichtingen vervat in hetzelfde reglementaire statuut; dat dit statuut de titel van de rechtsovervorderingen van verweerders is;

Overwegende echter dat dit statuut ten laste van eiseres niet heeft doen ontstaan één enkele verbintenis om aan haar personeelsleden een schuld te betalen tot een gelijk bedrag als het totaal van de sommen die zij respectievelijk eisten, maar vier onderscheiden verbintenissen jegens verschillende schuldeisers;

Dat aldus blijkt dat eisers niet krachtens een zelfde titel tegen eiseres zijn opgetreden;

Overwegende dat, zonder deswege te zijn bekritiseerd, de bestreden beslissing vaststelt dat elk van de oorspronkelijke eisen strekte tot betaling van een som

beneden 10.000 frank, dat wil zeggen niet hoger dan het bedrag tot hetwelk de werkrechtshouders in geschillen tussen werkgevers en bedienden beslissen in laatste aanleg;

Dat uit het voorgaande volgt dat, zonder een van de in het middel aangehaalde wetsbepalingen te schenden, de bestreden beslissing om de aanleg vast te stellen het bedrag van elke eis niet heeft samengevoegd en het hoger beroep van eiseres niet ontvankelijk heeft verklaard « defectu summae »;

Dat dit onderdeel van het middel wettelijke grondslag mist;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 27 oktober 1964.

Voorzitter : M. Mast.

Raadsheren : M.M. Mees en Adriaens.
Substituut-auditeur-generaal : M. Similon.
Advocaat : Mr. Wauters.

Oorlogsschade aan private goederen. — Geschillen. — Provinciale directeur. — Aard der beslissing. — Commissie van beroep. — Gebruik der talen.
Raad van State. — Bevoegdheid. — Middel van ambtswege.

Krachtens artikel 21 van de oorlogsschadewet hebben de beslissingen van de provinciale directeur het gezag van gewijsde en zijn derhalve jurisdictionele beslissingen.

De wetgever kan niet hebben gewild dat de taal van de rechtspleging voor de commissie van beroep een andere zou zijn dan die van de rechtspleging voor de provinciale directeur.

Wanneer de commissie van beroep van Brabant uitspraak doet over de beroepen ingesteld tegen de beslissingen van de provinciale directeur betreffende goederen gelegen in de eentalige gebieden, dient zij de in de artikelen 1 en 2 van de wet van 15 juni 1935 vervatte beginselen toe te passen. De Raad van State wijst van ambtswege op de schending van die bepalingen.

Belgische Staat (Minister van Openbare Werken) t/
N.V. « La Financière Anversoise ».

Arrest nr. 10.853.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 11 maart 1963 van de commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen der provincie Brabant; dat die beslissing op 11 april 1963 aan de verzoekende partij is betekend;

Overwegende dat in november en december 1944 ingevolge het neerstorten van V-bommen schade toegebracht werd aan : een drankgelegenheid en feestzaal, gelegen te Antwerpen, Anneessensstraat 20, een kinemagebouw met appartementen, gelegen te Antwerpen, Anneessensstraat 22 en de bedrijfsuitrusting welke zich bevond in deze kinemazaal; dat op het ogenblik van het schadegeval de goederen toebehoorden aan de « S.A. d'Attractions Générales », waarvan de maatschap-

pelijke zetel gevestigd was te Antwerpen, Frankrijk 115, en die op 27 april 1946 een regelmatige aanvraag tot staatstussenkomst indiende bij de provinciale directie voor oorlogsschade te Antwerpen; dat bedoelde vennootschap op 10 december 1957 in vereffening werd gesteld en opgeslorpt door de « S.A. La Financière Anversoise » waarvan de maatschappelijke zetel eveneens gevestigd is te Antwerpen, Frankrijk 115;

Overwegende dat het koninklijk besluit van 22 februari 1960 de provinciale directie en de commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen van Antwerpen afschafte en het ambtsgebied ervan toevoegde bij het ambtsgebied van de provinciale directie en van de commissie van beroep van Brabant;

Overwegende dat de aanvraag tot staatstussenkomst betreffende de oorlogsschade aangericht aan bedoelde goederen, gelegen te Antwerpen, gesteld was in de Nederlandse taal; dat de rechtskundige adviseur bij de provinciale directie van Brabant op 30 augustus en 7 oktober 1960 beslissingen nam die eveneens in het Nederlands gesteld waren; dat de bestreden beslissing evenwel in de Franse taal gesteld is;

Overwegende dat artikel 35, § 2, van de oorlogsschadewet luidt als volgt : « De bepalingen van het eerste » hoofdstuk van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken zijn toepasselijk op » de bij deze sectie voorziene rechtspleging »; dat bedoelde sectie de rechtspleging voor de commissie van beroep regelt;

Overwegende dat de rechtspleging voor de commissie van beroep is voorafgegaan door de rechtspleging voor de provinciale directeur; dat de provinciale directie een gewestelijk bestuur is dat op grond van artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken, onderhavige zaak diende af te handelen in het Nederlands; dat krachtens artikel 21 van de oorlogsschadewet de beslissingen van de provinciale directeur het gezag van gewijsde hebben en derhalve jurisdictionele beslissingen zijn; dat de wetgever niet kan hebben gewild dat de taal van de rechtspleging voor de commissie van beroep een andere zou zijn dan die van de rechtspleging voor de provinciale directeur en dat het ondenkbaar is dat hij de mogelijkheid zou hebben opengesteld om de zaken betreffende de goederen gelegen in de provincies Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg voor de commissies van beroep in het Frans te behandelen en om de zaken betreffende de goederen gelegen in de provincies Namen, Luik, Luxemburg en Henegouwen voor de commissie van beroep in het Nederlands te behandelen;

Overwegende dat het rechtsgebied van de commissie van beroep van Brabant ook het eentalig Nederlands en het eentalig Frans gedeelte van het land omvat; dat in zoverre de commissie van beroep uitspraak doet over de beroepen ingesteld tegen de beslissingen van de provinciale directeur betreffende goederen gelegen in die eentalige gebieden, de beginselen moeten worden toegepast vervat in de artikelen 1 en 2 van de wet van 15 juni 1935; dat ambtshalve dient te worden opgeworpen dat de commissie van beroep ten onrechte de Franstalige procedure heeft toegepast;

Besluit :

Artikel 1. — De beslissing dd. 11 maart 1963 van de commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen van de provincie Brabant is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal in de registers van bovenbedoelde commissie worden overgeschreven en melding

ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

Artikel 3. — De zaak is verwezen naar de Nederlandstalige centrale commissie van beroep voor oorlogsschade aan private goederen.

NOOT: Dit arrest behoudt zijn waarde onder het nieuwe taalregime, gevestigd door de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik der talen in bestuurszaken.

Hoofdstuk IV van deze wet regelt het gebruik der talen in de gewestelijke diensten.

Bovendien bepaalt de memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat later de wet van 2 augustus 1963 zou worden: «Daarentegen zijn de handelingen van » gerechtelijke aard, die eventueel door de administratieve overheidspersonen worden gesteld, onderworpen » aan de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken » (Kamer van Volksvertegenwoordigers, Memorie van toelichting, 1961/1962, 331 nr. 1, blz. 1).

W.L.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van inbeschuldigingstelling. — 17 februari 1965.

Voorzitter: M. P. Carnewal.

Raadsheren: M.M. J. Gerniers en A. Desplenter.

Substituut procureur-generaal: M. W. Vandermeersch.

Advokaat: Mr. J. De Clerck (Waregem).

Probatie. — Opschorting van de uitspraak van de veroordeling. — Onderzoeksgerechten. — Opzet van de wet van 29 juni 1964. — Zedenmisdrijf. — Geen vrees voor declassering van verdachte door openbaarheid van het debat. — Geen gevaar voor reclassering. — Verwijzing naar vonnisgerecht.

Naar luid van de voorbereidende werkzaamheden van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, heeft de wetgever een overdreven toevlucht tot de mogelijkheid van de opschorting van de uitspraak van de veroordeling door de raadkamer willen beletten. Op ondubbelzinnige wijze, heeft hij te kennen gegeven dat deze opschorting slechts door de onderzoeksgerechten zou worden gelast wanneer zij van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.

Wanneer het ten laste gelegd zedenmisdrijf door verschillende personen gekend is, dergelijke zaak door het vonnisgerecht met gesloten deuren zal behandeld worden, terwijl het vonnisgerecht overigens nog steeds kan beslissen van de aanvraag tot opschorting kennis te nemen in raadkamer indien het dit opportuun mocht achten, dient de verdachte, op grond van de bestaande bezwaren, naar dit vonnisgerecht te worden verwezen.

Vordering van de Procureur-Generaal

De Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent;

Gezien de stukken van de strafrechtspleging ten laste van:

X..., bediende, gehuisvest te W...

Verdacht van: te W... op 7 oktober 1964,

Zich schuldig gemaakt te hebben aan aanranding der

eerbaarheid met geweld of bedreiging op de persoon van V..., geboren op 12 februari 1946, minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar, aanranding bestaande zodra er begin van uitvoering is;

Gezien de vordering van de heer procureur des Konings te Kortrijk van 16 december 1964, waarbij, mits aanneming van verzachtende omstandigheden spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordeling, de verwijzing van verdachte naar de correctionele rechtbank gevorderd werd;

Gezien de beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk van 19 januari 1965, waarbij, na correctionalisatie voor wat het voorzien strafbaar feit betreft, dit feit bewezen verklaard werd en de probatie-opschorting van de uitspraak van de veroordeling gelast werd voor een periode van drie jaar, met als voorwaarde «dat beklagde geen enkel » feit zal plegen van dezelfde aard als datgene dat hem » ten laste gelegd wordt »;

Gezien het hoger beroep tegen voormelde beschikking ingesteld door de heer procureur des Konings te Kortrijk op 19 januari 1965;

I. Overwegend dat dit hoger beroep *ontvankelijk* is;

Overwegend inderdaad dat artikel 135 van het wetboek van strafvordering aan de procureur des Konings het recht toekent verzet aan te tekenen wanneer de bestreden beschikking op enigerlei wijze de adequate uitoefening van de publieke vordering zou kunnen beletten; dat artikel 4 § 2 van de wet van 29 juni 1964 het recht van verzet door de procureur des Konings en de verdachte voorziet «om reden dat aan de voor» waarden tot verlening van de opschorting niet vol» daan is»; dat deze redenen niet alleen de rechtsvoorwaarden betreffen, maar ook kunnen steunen op opportuniteitsoverwegingen;

Overwegend dat, waar geen instemming of eensluidende vordering van het openbaar ministerie vereist is tot toepassing van de opschorting, de wetgever het recht van beroep van het openbaar ministerie niet beperkt heeft wanneer de opschorting door de onderzoeksgerechten uitgesproken wordt; dat namelijk het openbaar belang een onmiddellijke beteugeling kan vereisen, en dat het openbaar ministerie een onmiddellijke uitvoering van de straf moet kunnen vorderen (beroep Gent, K.I. 16.12.1964, i.z. De P...);

II. Overwegend dat het hoger beroep ook *gegrond* is;

1) *in hoofdeis.*

Overwegend inderdaad dat er geen uitzonderlijke omstandigheden bestaan, waardoor de uitspraak van de opschorting door de raadkamer gerechtvaardigd wordt door het gevaar dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte in gevaar zou kunnen brengen; dat de feiten overigens op een openbare plaats werden gepleegd, en door meerdere personen zijn gekend en onder meer door de werkgever van verdachte;

Overwegend bovendien dat er geen voldoende ernstige redenen zijn om de opschorting van de uitspraak te gelasten; dat de feiten waaraan de verdachte zich schuldig heeft gemaakt, door hun aard zelf het rustig verkeer van voetgangers of wielrijders langs de openbare weg onveilig maken en een doeltreffende bestrafing noodzakelijk maken; dat zij derhalve de verwijzing van verdachte naar de correctionele rechtbank vereisen;

2) in ondergeschikte orde.

Overwegende dat, moest het Hof van oordeel zijn dat de bestreden beschikking dient te worden bevestigd in zover zij de probatie-opschorting gelast, de opgelegde probatievoorwaarden evenwel ondoeltreffend en onvoldoende voorkomen en de beschikking van de raadkamer minstens op dat punt dient te worden hervormd;

Overwegend dat de raadkamer als enige voorwaarde heeft bepaald dat de verdachte gedurende de proefperiode geen enkel feit van dezelfde aard zal plegen dan datgene dat hem thans ten laste gelegd wordt; dat dit verbod een nieuw wel bepaald misdrijf te plegen niet beantwoordt aan de doelstellingen van de wetgever, en het bevorderen van de reclassering van de delinkwent niet beoogt;

Overwegend dat de probatievoorwaarden ertoe moeten bijdragen de delinkwent te onttrekken aan zijn misdadige neigingen of aan de omstandigheden waarin hij gemakkelijker tot het plegen van nieuwe feiten kan gebracht worden;

Overwegend dat, ten aanzien van de feiten gepleegd door verdachte, hem onder meer elke eenzame wandeling langs openbare wegen, elk afgezonderde omgang met meisjes of vrouwen, elk afzonderlijk bezoek in bioscopen en andere vertonings- of vermakelijkheidsinrichtingen of kermissen, het bijwonen van elke prikkelende vertoning, het lezen van elke prikkelende lektuur, moet worden verboden, alsook dat hij van algemeen goed gedrag moet zijn; dat de proeftijd vijf jaar moet bedragen;

Gelet op artikelen 130, 135, 203, 215, 217, 218, 221, 228, 235 van het wetboek van strafvordering, artikel 140 van de wet van 16 juni 1869 aangevuld door artikel 2 van de wet van 4 september 1891, artikelen 1, 3, 4, 6, 19 en 20 van de wet van 29 juni 1964, alsook artikelen 13 en 24 van de wet van 15 juni 1935;

Vordert :

Dat het aan het Hof, Kamer van inbeschuldigingstelling behage het hoger beroep, ontvankelijk en gegrond te verklaren, en, in hoofdorde, de bestreden beschikking teniet te doen en opnieuw wijzende met eenparigheid van stemmen, mits aanneming van verzachtende omstandigheden spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordelingen, de verdachte naar de correctionele rechtbank te Kortrijk te verwijzen;

in ondergeschikte orde, uitspraak doende in openbare terechtzitting, en na vastgesteld te hebben dat de verdachte zijn instemming betuigde met de opschorting van de uitspraak alsmede met de op te leggen probatievoorwaarden, en wijzende met eenparigheid van stemmen, de bestreden beschikking te bevestigen met deze wijziging dat de opschorting gelast wordt voor een termijn van vijf jaar, mits verdachte gedurende deze tijdspanne o.m. volgende probatievoorwaarden stipt naleeft :

— van algemeen goed gedrag en zeden zijn;

— zich te onthouden van elke eenzame wandeling langs openbare wegen, van elk afgezonderde omgang met meisjes of vrouwen, van elk afzonderlijk bezoek in bioscopen, kermissen of andere vertonings- of vermakelijkheidsinrichtingen, het bijwonen van elke prikkelende vertoning of het lezen van elke prikkelende lektuur,

en hem te veroordelen tot de kosten.

Gedaan op het Parket-generaal te Gent, de 29 januari 1965.

Vr de Procureur-Generaal
(W.G.) Vandermeersch

Arrest

Gelet op de vordering van de heer Procureur des Koning te Kortrijk dd. 16 december 1964, waarbij, onder aanneming van verzachtende omstandigheden spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordeling, de verwijzing van verdachte naar de correctionele rechtbank gevorderd werd;

Gelet op de beschikking van de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk van 19 januari 1965, waarbij, na correctionalisatie voor wat het voorziene strafbaar feit betreft, dit feit bewezen verklaard werd en de probatie-opschorting van de uitspraak van de veroordeling gelast werd voor een periode van drie jaar, met als voorwaarde dat beklagde geen enkel feit zal plegen van dezelfde aard als datgene dat hem ten laste gelegd wordt;

Gelet op het hoger beroep tegen voormelde beschikking ingesteld door de heer Procureur des Konings te Kortrijk op 19 januari 1965;

Gelet op de schriftelijke vordering van de heer Procureur-generaal dd. 29 januari 1965;

Gehoord de heer Vandermeersch, Substituut procureur-generaal in zijn vordering, ter terechtzitting van 10 februari 1965;

Gehoord de verdachte in zijn middelen van verdediging, bijgestaan door Meester J. De Clerck, advocaat te Waregem, eveneens ter terechtzitting van 10 februari 1965;

— dit alles in het Nederlands;

Overwegende dat het beroep regelmatig en tijdig ingesteld werd; dat het ontvankelijk is;

Overwegende dat de Wetgever een « overdreven toelucht tot de mogelijkheid van de opschorting van de uitspraak van de veroordeling door de raadkamer heeft willen beletten » (Verslag Kamercommissie 11 mei 1964, p. 7);

— dat hij op ondubbelzinnige wijze te kennen heeft gegeven dat deze opschorting slechts door de onderzoeksrechtsmachten gelast wordt wanneer zij van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen (art. 3 wet van 29 juni 1964);

Overwegende dat de feiten die ten laste van verdachte gelegd worden door verschillende personen, onder meer door zijn werkgever, gekend zijn;

— dat de onderhavige zaak door het vonnisgerecht met gesloten deuren behandeld zal worden;

— dat er thans geen voldoende redenen bestaan om te vrezen dat de openbaarheid van het debat de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen;

— dat het vonnisgerecht overigens, bij toepassing van art. 5 § 2 van de wet van 29 juni 1964, nog kan beslissen van de opschorting kennis te nemen in raadkamer indien het dit opportuun mocht achten;

Overwegende dat er tegen verdachte voldoende bezwaar bestaat;

— dat de ten laste gelegde feiten aanleiding geven tot een criminele straf van ten hoogste opsluiting ingevolge art. 373 al. 2 en 374 van het Strafwetboek;

— dat er nochtans verzachtende omstandigheden voorhanden zijn spruitende uit de afwezigheid van vroegere veroordelingen;

Om deze redenen :

Het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling,

Gelet op de artikelen 130, 135, 203, 215, 217, 218, 221, 223, 230, 234 van het Wetboek van Strafvordering,

art. 4 § 2 van de wet van 29.6.1964, art. 140 van de wet van 18.6.1869, aangevuld door art. 2 van de wet van 4 september 1891, alsook artikelen 13 en 24 van de wet van 15 juni 1935;

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond;

Doet de bestreden beschikking te niet, en, opnieuw wijzende met eenparigheid van stemmen:

Verwijst X..., geboren te M... op 5 september 1938, echtgenoot van V..., bediende, wonende te W..., naar de correctionele rechtbank te Kortrijk, uit hoofde van:

te Waregem, op 7 oktober 1964, zich schuldig maakt te hebben aan aanranding der eerbaarheid met geweld of bedreiging op de persoon van V..., geboren op 12 februari 1946, minderjarige boven de volle leeftijd van zestien jaar, aanranding bestaande zodra er begin van uitvoering is.

NOOT: Op 5 maart 1965, inzake O.M. t./ B..., werd door de Kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep te Gent, op hoger beroep van het openbaar ministerie, een arrest geveld, waarbij dezelfde motivering werd overgenomen en de verdachte, leraar van beroep, wegens aanrandingen der eerbaarheid op de persoon van twee van zijn leerlingen, die de leeftijd van zestien jaar niet hadden bereikt, alsook wegens openbare zedenschennis in aanwezigheid van voormelde kinderen, naar de correctionele rechtbank verwezen werd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Eerste Kamer. — 6 oktober 1964.

Voorzitter: M. J. De Bie.

Rechters: M.M. Van Hecke en R. Vanderhoeft.

Advokaten: Mrs. E. Ooms en A. Kinsbergen.

Huwelijksgoederenrecht. — Algemene gemeenschap. — Kapitaalswaarde van vergoeding arbeidsongeval. — Buiten gemeenschap.

De kapitaalswaarde van de vergoeding van de schade voortvloeiende uit een arbeidsongeval wegens een schending van de fysieke integriteit en de vermindering van de arbeidsproductiviteit is een persoonlijk recht, dat niet in de gemeenschap valt welke deze ook is en onverschillig of dit recht vóór of tijdens het huwelijk ontstaan is.

Van Leemput t/ Ooykaas.

Gezien de stukken van het geding o.m.

1° het vonnis dezer Rechtbank en Kamer, in regelmatige vorm voorgebracht, uitgesproken dd. 24 september 1962;

2° a) het ontwerp van boedelscheiding opgesteld dd. 28 oktober 1962 door het ambt van Notarissen F. Anthonis en G. Van Oosterwyck, beiden ter standplaats Antwerpen;

b) het proces-verbaal van zwaarigheden opgesteld door het ambt van zelfde notarissen dd. 28 oktober 1962 - beide akten neergelegd tussen de minuten ter Griffie dezer Rechtbank dd. 3 januari 1964 onder nr 1/A-B;

3° het verzoekschrift de heer Rechter-Commissaris H. Van Hecke, rechter in deze Rechtbank, aangeboden 3-1-1964, en het bevel daarop verleend door deze magistratuur dd. 6 januari daaropvolgend, datum en uur

bepalend waarop partijen voor hem zouden verschijnen in raadkamer dezer kamer ten einde verzoening;

4° het exploit van betekening met dagstelling betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder Vanden Hende te Antwerpen dd. 16 januari 1964;

5° het proces-verbaal van niet-verzoening opgesteld door dhr H. Van Hecke - rechter-commissaris, dd. 13 februari 1964, houdende bevel de partijen verzendend voor de Rechtbank, ter openbare terechtzitting van 16 april alsdan aanstaande; dezer Kamer;

6° de betekening van voormeld proces-verbaal van tegenzegging door het ambt van pleitbezorger tot pleitbezorger dd. 5 maart 1964;

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten;

Gelet op artt. 2, 34, 35, 37, 41 wet van 15-6-1935;

Gehoord de heer rechter-commissaris H. Van Hecke in zijn verslag;

Overwegende dat de eis strekt tot wijziging van het ontwerp van boedelscheiding, opgemaakt door Notaris Anthonis te Antwerpen, op 28 oktober 1963, in die zin dat de eiser recht heeft op een terugneming van 318.180 fr., zodat het zuiver actief van de gemeenschap, zijnde 218.046 fr., hem toekomt ter gedeeltelijke vereffening van deze wederneming;

Overwegende dat eiser op 9 april 1954 het slachtoffer werd van een arbeidsongeval, ingevolge hetwelk hem, bij proces-verbaal, op 15 december 1954 een lijfrente van 51.068 fr. per jaar werd toegekend vanaf 12 juli 1954;

Overwegende dat op 14 maart 1958 de N.V. «De Vaderlandse» 1/3 van de waarde der rente in kapitaal, ten belope van 334.926 fr. min 5 % belasting of 16.746 frank, zijnde 318.180 fr. ten voordele van aanlegger stortte in handen van de P.V.B.A. Entreprises Amelinckx, voor het bouwen van een eigendom zoals beslist werd bij vonnis van de Vrederechter van het 3e kanton te Antwerpen op 8 januari 1958;

Overwegende dat eiser op 21 juni 1954 een huwelijkskontraakt afsloot onder de algemene gemeenschap van goederen, bepalende dat de aanstaande echtgenoten in de gemeenschap storten «al hun roerende en onroerende goederen, tegenwoordige en toekomstende, zoals ook de hoofdsommen en de intresten van hun tegenwoordige en toekomstende schulden, dit alles zonder uitzondering noch voorbehouding»;

Overwegende dat eiser en verweerster in het huwelijk traden op 29 juni 1954;

Overwegende dat bij vonnis van 24 september 1962 de echtscheiding ten voordele van eiser werd toegelaten en op 28 december 1962 het beschikkend gedeelte van het vonnis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand werd ter hand gesteld, waarvan het ontvangstbewijs op 11 januari 1963 werd aangezegd aan verweerster;

Overwegende dat Meester Anthonis, notaris, aangeesteld bij vonnis van 24 september 1962 om de ontbonden gemeenschap te verdelen en te vereffenen, op 28 oktober 1963 een ontwerp van boedelscheiding opmaakte volgens hetwelk het actief 224.426 fr. bedroeg en het passief 6.380 fr., zodat het netto actief bepaald werd op 218.046 fr., bedrag dat voor de helft aan de eiser en de andere helft aan verweerster werd toebedeeld;

Overwegende dat krachtens art. 11 van het K.B. van 28 september 1931, de vergoedingen uit kracht van deze wet verschuldigd aan de door ongevallen getroffen of aan hun rechtverkrijgenden, niet vatbaar zijn voor overdracht of inbeslagneming, tenzij wegens wettelijk verschuldigde kosten van onderhoud of, volgens art. 1 van de B.W. van 17 december 1946, ten bate van de organismen voor verzekering tegen ziekte en inval-

diteit, voor de sommen welke door hen aan een verzekerd slachtoffer van een arbeidsongeval werden uitbetaald;

Overwegende dat deze bepalingen van de wet betreffende het verbod van overdracht en inbeslagneming, waardoor de wetgever de bestaanszekerheid van het slachtoffer van een arbeidsongeval waarborgt, gebiedend zijn en de uitzonderingen door de wet voorzien, limitatief zijn, zodat er niet kan worden van afgeweken door overeenkomst;

Overwegende dat eiser bij het afsluiten van zijn huwelijkskontraat, ruim twee maanden na het arbeidsongeval waarvan hij het slachtoffer was, niet kon afwijken van de gebiedende termen van art. 11 van het K.B. van 28 september 1931;

Overwegende dat de rechtsvordering tot vergoeding van de schade voortvloeiende uit een arbeidsongeval wegens een schending van de fysische integriteit en de vermindering van de arbeidsproduktiviteit een persoonlijk recht is, dat niet in de gemeenschap valt, welke deze ook is en onverschillig of dit recht vóór of tijdens het huwelijk ontstaan is;

Overwegende dat de kapitaalswaarde, welke het recht op de vergoeding vertegenwoordigt, beantwoordt aan persoonlijk recht en een eigen goed is dat niet tot de gemeenschap behoort;

Overwegende dat echter de vruchten van de kapitaalswaarde en de vervallen rentetermijnen vervallen tijdens de duur der gemeenschap in de gemeenschap vallen, waar zij de inkomsten van de arbeid vervangen (De Page T X nr 305 en 314; A.P.R. Schade en Schade-loosstelling J. Ronse nd 1194);

Overwegende dat de uitkering van 318.180 fr. 1/3 van de kapitaalswaarde vertegenwoordigt en om de hogervermelde redenen niet vatbaar is voor overdracht en een eigen goed is;

Overwegende dat dit bedrag in uitvoering van het vonnis van de vrederechter van 8 januari 1958 op 14 maart 1958 werd uitgekeerd aan de P.V.B.A. Entreprises Amelinckx « voor het bouwen van een eigendom »;

Overwegende dat het hierdoor vaststaat, in tegenstelling met wat verweerster beweert, dat die onroerende eigendom door de gemeenschap werd verworven met de gelden van de kapitaalswaarde welke eigen goederen waren van eiser;

Overwegende dat eiser bij de ontbinding van de gemeenschap recht heeft op de terugnemering van het bedrag dat hem als eigen goed toekomt, te weten 318.180 fr., doch dat dit bedrag, gezien de insolventie van de algemene gemeenschap, zich beperkt tot het saldo dezer gemeenschap, zijnde 218.046 frank;

Overwegende dat verweerster in ondergeschikte orde aanvoert dat aan de gemeenschap een bedrag moet toegekend worden gelijk aan de som van de achterstal van de rente die tijdens de gemeenschap verviel en van de vruchten van het kapitaal;

Overwegende dat die bedragen tijdens het huwelijk in de gemeenschap zijn gevallen, waarvan deze het genot heeft gehad, zals van de lonen en andere inkomsten van het gezin en deze goederen, in de mate dat zij nog zouden bestaan bij de ontbinding van de algemene gemeenschap, als gewone goederen behoren tot het actief van de massa;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Rechtdoende op tegenspraak,

Alle verdere besluiten verwerpend,

Geeft akte aan eiser dat hij de waarde van het

geding, wat de bevoegdheid en de aanleg betreft, voor elke eis en ieder punt van elke eis, schat op meer dan 25.000 fr.;

Zegt voor recht dat de eiser recht heeft op een terugnemering van 318.180 fr. en beveelt dat het ontwerp van boedelscheiding, opgemaakt door Notaris Anthonis ter standplaats Antwerpen, op 28 oktober 1963, zal gewijzigd worden in die zin dat de eiser recht heeft op een terugnemering van 318.180 fr., en dat het zuiver actief van de gemeenschap, te weten 218.046 fr. hem toekomt ter vereffening der verdeling;

Bevestigt, voor zoveel als nodig, Meester Anthonis, notaris te Antwerpen, in zijn aanstelling van vereffenaar der gemeenschap, en Meester Van Heurck, Notaris te Antwerpen, om de niet verschijnende, afwezige of wederspannige partij te vertegenwoordigen;

Veroordeelt verweerster tot de kosten van dit geding.

NOOT: De gedaagde partij berustte in het vonnis. Zie buiten de rechtspraak in het vonnis aangehaald i.v.m. het karakter der vergoeding wegens schending van de lichamelijke gaafheid en de daaruit volgende ongeschiktheid tot werken: Cass. 21-5-1964, R.W. 1964, 704; Cass. 25-11-63, Pas. 1964, I, 321; R.G.A.R. 1964, 7298; Cass. 15-6-1959, Pas. 1959, I, 1050; R.G.A.R. 1960, 6454; Brussel 25-5-1960, Pas. 1961, 2, 181; R.G.A.R. 1962, 6952; Luik 3-3-1952, B.A. 1953, 76; Brussel 16-12-1948, R.G.A.R. 1948, 4345.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

19 februari 1965.

Voorzitter: M. Meers.

Rechters: M.M. Toppet en Geukens (plv.).

O.M.: M. Bouquet.

Advocaten: Mrs. W. Driessen-Marx en A. Arts.

Exequatur van een Nederlands vonnis tot uitkering van levensonderhoud aan een natuurlijk kind. — De niet-naleving van de bij art. 340 e Belgisch B.W. gestelde termijn van drie jaar raakt de Belgische openbare orde niet. — Geen bijzondere termijnen van verjaring of verval voor de eis tot tenuitvoerlegging.

Een vonnis tot uitkering van levensonderhoud aan een natuurlijk kind, gewezen door een Nederlandse rechter tussen Nederlandse partijen, is niet strijdig met de Belgische openbare orde omdat de vordering niet binnen de drie jaar (art. 340 e Belgisch B.W.) zou zijn aanhangig gemaakt. Overeenkomstig de internationale privaatrechtelijke regel « locus regit actum » moet een dergelijke vordering in Nederland maar binnen een termijn van vijf jaar, te rekenen van de geboortedag van het kind (art. 344 a Ned. B.W.) worden ingesteld.

De eis tot tenuitvoerlegging van een buitenlands vonnis is aan geen bijzondere termijn van verjaring of verval gebonden.

Extra t/ Van Kempen.

Overwegende dat de eis ertoe strekt uitvoerbaar in België te verklaren een vonnis tussen partijen gewezen door de Arrondissementsrechtbank te Maastricht dd. 19 juni 1952, in kracht van gewijsde getreden, vonnis waardoor huidige verweerster werd veroordeeld om aan huidige aanlegster in haar hoedanigheid van voogdes over de minderjarige Anna Maria Hubertina Extra,

geboren te Heerlen op 10 augustus 1947 wekelijks ten behoeve van de verzorging en opvoeding van deze minderjarige te betalen 10 florijnen vanaf de dag der geboorte tot die der meerderjarigheid;

Overwegende dat verweerder voorhoudt dat de eis onontvankelijk is als zijnde strijdig met de Belgische Openbare Orde, omdat hij werd ingeleid buiten de termijn van drie jaren bij art. 340 e van het Belgisch B.W. bepaald voor het instellen van de vordering tot onderhoudsgeld voor een natuurlijk kind;

Overwegende dat deze stelling iedere grond mist en berust op een verwarring tussen huidige eis tot exequatur en de oorspronkelijke eis tot onderhoudsuitkering;

Overwegende dat krachtens het internationaal privaatrechtelijk principe « locus regit actum » laatstgenoemde eis diende te worden ingeleid binnen de termijnen voorzien door het Nederlands recht, in casu vlg. art. 344 A van het Nederlands B.W. binnen vijf jaar vanaf de geboorte van het natuurlijk kind;

dat uit de voorgelegde stukken blijkt en trouwens niet wordt tegengesproken dat aan deze voorwaarde werd voldaan;

Overwegende dat deze onderhoudsvordering, die in Nederland en tussen Nederlandse onderdanen werd gevoerd, echter niet onderworpen was aan art. 340 e van het Belg. B.W.;

dat het niet naleven van dit artikel derhalve de Belgische openbare orde niet raakt;

Overwegende dat anderzijds de eis tot uitvoerbaarverklaring aan geen bijzondere termijnen van verjaring of verval gebonden zijn;

Overwegende dat het Nederlandse vonnis waarvan de uitvoerbaarverklaring wordt gevraagd ten opzichte van de partijen, nadat deze wettelijk gedagvaard werden, de voorwaarden vervult die vermeld zijn in art. 11-1 van de Nederlands-Belgische Overeenkomst van 28 maart 1925, goedgekeurd door de wet van 16 augustus 1926;

Overwegende dat de eis dan ook ontvankelijk is en tevens gegrond;

Gezien artt. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank, uitspraak doende op tegenspraak;

Gehoord de heer Jean Boucquet, Substituut-Procureur des Konings in zijn eensluidend advies;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond;

Verklaart het vonnis tussen partijen gewezen door de Arrondissementsrechtbank te Maastricht dd. 19 juni 1952 uitvoerbaar in België;

Verklaart tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad ondanks alle voorziening en zonder borgstelling;

Veroordeelt verweerder tot de kosten van het geding.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 15 januari 1965.

Voorzitter : M. Dandois.

Referendaris : M. Van Gelder.

Advocaten : Mrs. Boelens en Kegels loco A. Vaes.

1. Verzekering. — Indeplaatsstelling. — Duitse wet. — Betaling door de verzekeraar aan de hersteller van een beschadigd voertuig van de verzekerde.
2. Verbintenissen. — Samenloop van vordering uit overeenkomst en vordering uit onrechtmatige daad.
3. Omniumverzekering. — Schadeverzekering. — Begrip verzekerde.

1. *In principe wordt de Duitse verzekeraar in de rechten van de verzekerde gesteld, als hij deze heeft vergoed. § 67 van de Duitse wet van 30 mei 1908 heeft immers dezelfde draagwijdte als artikel 77 van de Belgische wet van 11 juni 1874.*

De subrogatie heeft niet alleen plaats door betaling rechtstreeks in handen van de verzekerde, doch ook door de betaling te zijner ontlasting aan zijn schuldeisers, in casu de hersteller van het beschadigde voertuig van de verzekerde.

2. *Zelfs indien partijen in contractueel verband tot elkaar staan, heeft de benadeelde partij een vordering uit onrechtmatige daad tegen de wederpartij als het schadelijk feit van deze laatste, beschouwd buiten elke contractuele verhouding, als een onrechtmatige daad kan aangemerkt worden.*

3. *Met het oog op de vergoeding van de schade aan het verzekerde voertuig moet de omniumverzekering beschouwd worden als een schadeverzekering stricto sensu; de bestuurder, die krachtens een transportcontract het voertuig vervoert, is dan niet aan te zien als verzekerde, maar als een derde, tegen wie de eigenaar in geval van ongeval veroorzaakt door de onrechtmatige daad van de bestuurder, mag optreden om vergoeding voor de schade aan het voertuig te eisen, zodat de verzekeraar, die gesubrogeerd is in de rechten van de eigenaar, dit ook kan.*

Albingia t./ Armex.

Overwegende dat zekere Heer van Dessel, aangestelde van verweerderster op 1 augustus 1961 gelast was een autowagen, V.L. Mercedes 300, bouwjaar 1961, eigendom van dhr Leroy Drew Betz, wonende te Philadelphia (V.S.A.) van Parijs naar Antwerpen te vervoeren;

Overwegende dat van Dessel aan het stuur van deze wagen gezeten, op gezegde datum omstreeks 10 u. 50, in Frankrijk op de route nationale nr 2, tussen Laon en Soissons in een bocht uitschoof en in aanrijding kwam met een personenwagen Renault, die uit tegenovergestelde richting kwam;

Overwegende dat van Dessel door de boetstraffelijke rechtbank van Soissons veroordeeld werd wegens onvrijwillige slagen en verwondingen aan de inzittende van de Renault, en wegens overtreding van de wegcode;

Overwegende dat eiseres stelt dat verweerderster burgerlijk verantwoordelijk is voor de daden van haar aangestelde;

Overwegende dat de Mercedes zwaar beschadigd werd en eiseres door polis d.d. 18 juli 1961 de risico's dekte, zowel van de burgerlijke aansprakelijkheid tegenover derden in verband met gezegde wagen als wat betreft de materiële schade aan de wagen;

Overwegende dat het bestek van de schade 73.075 fr.

bedraagt en eiseres aan haar verzekerde 4.579,70 D.M. heeft uitbetaald, en derhalve in de plaats is gesteld van haar verzekerde;

Overwegende dat de eis dan ook strekt tot terugbetaling van gezegd bedrag;

Subrogatie.

Overwegende dat verweerster de onontvankelijkheid van de eis opwerpt, daar de subrogatie van eiseres niet zou bewezen zijn;

Overwegende dat in principe de Duitse verzekeraar in de rechten van zijn verzekerde wordt gesteld wanneer hij deze vergoed heeft;

Overwegende dat dit blijkt uit § 67 van de Rijkswet van 30 mei 1908 op het verzekeringskontraat, door eiser in Franse vertaling voorgebracht en luidende als volgt: « Si l'assuré a le droit de réclamer la réparation du dommage à un tiers, ce droit est transféré à l'assureur, dans la mesure où celui-ci a indemnisé l'assuré... »

Overwegende dat deze tekst dezelfde draagwijdte heeft als het art. 22 van de wet van 11 juni 1874 in België;

Overwegende dat verweerster opwerpt dat de betaling niet zou gebeurd zijn aan de verzekerde, maar wel aan de hersteller, de Daimler-Benz Aktiengesellschaft;

Overwegende dat laatstgenoemde inderdaad op 20 maart 1963, hetzij dus vóór de dagvaarding, aan eiseres schreef: « Konto nr 700/72811-L.D. BETZ - Rep. Auftrag 24.954... Wir bestätigen bestens dankend den Empfang Ihrer Postchecküberweisung vom oktober 1961 in Höhe von 4.579,70. Den Betrag haben wir obigem Konto gutgebracht ».

Overwegende dat derhalve niet aan de verzekerde zelf, doch wel aan diens schuldeiser en te zijner ontlasting is betaald geworden;

Overwegende dat de subrogatie niet alleen plaats heeft door een betaling rechtstreeks in handen van de verzekerde, doch ook door de betaling te zijner ontlasting gedaan, zoals voorzien in art. 1239, lid 2 B.W. (Cfr. Monette, Deville & André, Traité des Assurances terrestres, T. II, § 423).

Overwegende dat de subrogatie in casu ten genoeye van recht bewezen is;

Contractueel of delictueel verband?

Overwegende dat verweerster opwerpt dat de heer Betz aan Continental Forwarding Inc. opdracht had gegeven zijn voertuig van Parijs naar Antwerpen te brengen, dat gezegde vennootschap hiermede Malissard Frères gelastte, die op haar beurt het uitvoeren van het contract opdroeg aan verweerster, zodat er geen contractueel verband zou bestaan, tussen de thans in geding zijnde partijen, terwijl eiseres zich niet op een delictuele of quasi delictuele fout van verweerster kan beroepen, daar er in casu enkel van een contractuele fout sprake kan zijn;

Overwegende dat niet kan betwist worden dat de aangestelde van verweerster een delict heeft gepleegd, waarvoor verweerster burgerlijk aansprakelijk werd gesteld;

Overwegende dat eiseres dan ook zeer terecht op deze basis mocht dagvaarden, en niet op basis van contractuele aansprakelijkheid;

Overwegende dat van Ryn, in de lijn van de bestaande rechtspraak, immers mocht schrijven: « Au cours des vingt dernières années, de nombreuses décisions des juridictions de fond se maintiennent dans la ligne des arrêts de la Cour de Cassation, ont, à plusieurs repri-

ses, affirmé le principe que l'existence d'un contrat n'empêche nullement le jeu de la responsabilité délictuelle, non seulement en cas de manquement constitutif d'une infraction punissable, mais aussi lorsque le fait dommageable est d'une nature telle que, à supposer qu'il fût intervenu en l'absence de tout contrat, il eût engagé la responsabilité délictuelle de son auteur. »

(J. van Ryn: Le problème du cumul de la responsabilité contractuelle et délictuelle, Rev. de dr. internat. et de dr. comparé, 1962, p. 145 e.s.; - Cfr. ook J. van Ryn, Responsabilité aquilienne et contrats en droit positif, 1933; - Rev. crit. jur. b. 1957, p. 297 e.s.; - Les Nouvelles, Droit Civil, T. VI, § 115; - Dalcq. J. I. 1955, 301; - Cass. 13-2-1930, Pas. 1930, 1, 115);

Overwegende dat het gemis aan contractueel verband in casu dus zelfs geen rol speelt, vermits we duidelijk te maken hebben met een delictuele aansprakelijkheid;

Verhaal op de dader van het delict, bestuurder van het verzekerde voertuig.

Overwegende dat verweerster opwerpt dat de polis een z.g. « omnium » verzekering tot voorwerp heeft, die dus de eigen schade aan de wagen dekt, ongeacht de voerder die op toegelaten wijze het voertuig bestuurt;

Overwegende dat dus volgens verweerster, de chauffeur van Dessel, die voor rekening van de eigenaar met de wagen reed en hem beschadigde, geen derde is tegen wie verhaal mogelijk is, doch zelf als verzekerde moet beschouwd worden;

Overwegende dat uit de polis blijkt dat de verzekerder de eigen schade aan de wagen moest vergoeden ook als deze bestuurd werd door een ander bestuurder dan de eigenaar, tenzij deze bestuurder — wat in casu niet het geval is — een « unberechtigter Fahrer » zou geweest zijn;

Overwegende dat men dus moet weten, of van Dessel verzekerde of derde was;

Overwegende dat in de wet van 1 juli 1956 op de verplichte aansprakelijkheidsverzekering, uitdrukkelijk als verzekerde wordt beschouwd, ieder persoon wiens burgerrechtelijke aansprakelijkheid gedekt wordt ingevolge de bepalingen van de wet, zodat van Dessel zeer zeker verzekerde zou geweest zijn;

Overwegende dat we in casu echter niet te maken hebben met een aansprakelijkheidsverzekering, door een uitdrukkelijke wettekst geregeld, maar met een schadeverzekering sensu stricto, waarop de wet van 1 juli 1956 niet van toepassing is en die volgens het gemeen recht moet worden opgelost;

Overwegende dat een verzekerde volgens de algemene principes is, hij die de vergoeding ontvangen heeft, het weze dus de verzekeringnemer, ofwel de persoon in wiens voordeel of voor rekening van wie de verzekering werd afgesloten en die daarenboven, op het ogenblik van de verwezenlijking van het verzekerde risico, een belang kan laten gelden; (Monette, De Ville & André, 1, 1, § 148 e.s.);

Overwegende dat van Dessel zeer zeker niet aan deze voorwaarden om als verzekerde aangezien te worden voldoet, en derhalve een derde is;

Overwegende dat de heer Metz zeker het recht zou gehad hebben schadeloosstelling te vorderen van verweerster, werkgeefster van van Dessel, zodat de verzekeraar in diens rechten getreden is;

Overwegende dat voorzover als nodig en nuttig, opgemerkt weze dat de heer van Dessel zeker niet in dienst van de heer Betz stond;

Overwegende dat de bedragen in se niet betwist worden en de eis derhalve gegrond is;

Om deze redenen,

de Rechtbank maakt melding van de toepassing van art. 2 der wet van 15 juni 1935;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond;

Veroordeelt gedaagde om aan aanlegster te betalen de som van 4.579 DM 70 Pf of de tegenwaarde ervan in Belgische munt, berekend aan de hoogste koers op de dag der werkelijke betaling, te vermeerderen met de vergoedende intresten vanaf 1-8-1961 tot 13-5-1963; en met de gerechtelijke intresten sedertdien;

Verwijst gedaagde in de kosten van het geding en begroot deze tot op heden aan de zijde van aanlegster op 990 fr.;

Verklaart het vonnis, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder zekerheidstelling.

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Tongeren.

Prof. M. Eyskens over «De overvloedige maatschappij».

De Jonge Balie van Tongeren ondergaat, zoals Mr. E. Jageneau het in zijn inleidend woord op de vergadering van 17 maart 1964 uitdrukte, noodgedwongen cyclische perioden van laagconjunctuur, telkens wanneer de zaal van het Gallo-Romeins Museum voor andere doeleinden bezet is voor min en meer lange tijd. Is het bij gebrek aan een passend lokaal in het nauwe gerechtsgebouw, dat de Jonge Balie de heer Marc Eyskens, docent aan de Universiteit te Leuven, had uitgenodigd om te spreken over «De overvloedige maatschappij?»

Voor de titel van zijn spreekbeurt, verwijst de conferencier naar een recent Amerikaans boek: «The affluent society» geschreven door een van de vooraanstaande medewerkers van wijlen president Kennedy. Na een overzicht van de verschillende opvattingen in verband met de taak van de Staat tegenover zijn burgers o.a. op economisch gebied (gaande van de «état-gendarme» naar de «état-providence», de welvaartsstaat van Labour-Engeland, de Sint Niklaas-staat, l'état faustien) wijst spreker op het irreversibel karakter van het staatsinterventionisme; en dit niet zodanig wegens politieke of filosofische redenen dan wel wegens het economisch motief. Zoals door de Engelse econoom Keynes aangetoond, is zulks onontkoombaar verbonden met de stijging zelf van het nationaal inkomen.

Als kenmerken van onze westerse maatschappij in de 19e en 20e eeuw, ziet de heer Eyskens vooral de vooruitgang (in tegenstelling met het statisme en immobilisme in hoog beschaaft landen zoals Indië en China in vorige eeuwen), de wederkerende gezagskrisissen met diktatuur en democratie als attractiepolen, verder het ontwikkelen van de politieke en vervolgens van de economische democratie met doorstroming tussen de sociale klassen. Door de steeds groter wordende «decalage» tussen beslissingsoverheid (Parlement, Minister, enz.) en de technokraten, die het voorbereidend werk leveren moeten, alsmede door de steeds verder schrijdende differenciering en specialisatie in de maatschappij, gepaard gaande met het ontstaan van drukingsgroepen en machtskernen — die een macht bezitten die diametraal strijdig is met het kleine aantal leden, die ze soms samenstellen — evolueert de kwantitatieve democratie naar een steeds meer «kwalitatieve» democratie.

Andere moderne tendenzen zijn de steeds grotere drang naar zekerheid en het elimineren van alle mogelijke risico's (sociale verzekeringen, full-employment enz. voor de arbeiders, kartels en monopolievorming voor de ondernemer). Het voornaamste kenmerk, acht de heer Eyskens jr. voor de moderne maatschappij, de eigenschap van overvloed. Dit komt tot uiting zowel door overproductie van bestaande produkten, zoals in de landbouwsector met zijn kettingreactie, instorting der marktprijzen, steun van staatswege, weerslag op het loonniveau, enz., als door het aanboren van nieuwe energiebronnen zoals aardgas, atoomkracht en anderen, zodat b.v. de steenkool meer dan «overvloedig» wordt. Overvloed betekent ook steeds maar grotere welstand, hogere lonen en stijgende staatsuitgaven, waarbij elk budget een nieuw hoogterekord is. Het betekent echter ook latente doch steeds voortschrijdende inflatie, wat vooral voor exporterende landen als België grote gevoeligheid meebrengt. De recente Franse pogingen tot herstel van de gouden standaard, ziet de voordrachtgever ongetwijfeld als deflatoir, doch hij meent dat, wegens het eventueel afvloeien van goud, het intern economisch evenwicht in een bepaald land het gevaar loopt opgeofferd te worden aan de betrachting van een extern evenwicht tegenover andere landen. Zowel in de voordracht als daarna werden nog talrijke recente economische problemen door de heer Eyskens behandeld.

De heer stafhouder E. Janssens, in naam van de wegens ziekte weerhouden stafhouder R. Stas, dankte in treffende bewoordingen professor Eyskens voor zijn bijzonder interessante en levendige voordracht.

M.

Verbond der Belgische Advocaten.

Wij ontvingen van Mr. Arnold Bayart, algemeen secretaris van het Verbond der Belgische Advocaten, het hieronderstaand schrijven, dat wij volgaarne publiceren.

De heer Stafhouder René Victor
21, Justitiestraat
Antwerpen.

* * *

Mijnheer de Stafhouder,

Telkens ik, in naam van het Verbond van Belgische Advocaten, op Uw welwillendheid beroep heb gedaan, heb ik de meest gunstige reactie mogen ontmoeten. Daarom weet ik dat U er geen bezwaar zult in zien, indien ik U vraag deze brief in het Rechtskundig Weekblad in te lassen.

In het nummer van 21 maart 1965 lees ik, in het preadvies getiteld «De Nationale Orde van de Advocaten» het volgende:

«Men mag hierbij de optiek van de meeste franssprekende Brusselaars en van vele Walen niet uit het oog verliezen, voor wie een billijk evenwicht bestaat in de afwisseling van een Waal, een franssprekende Brusselaar en een Vlaming (cfr. Voorzitterschap - Verbond)».

Mag ik Uw lezers er op attent maken dat het Bureau van het Verbond reeds enkele jaren geleden beslist heeft aan deze traditie een einde te stellen, daar ze tegen de statuten indruiste. De laatste verkozen voorzitters van het Verbond zijn dan ook opeenvolgend geweest:

Stafhouder Janne (Luik),

Stafhouder Biltris (Antwerpen),
 Stafhouder Thevenet (Brussel),
 Stafhouder De Gryse (Kortrijk).

Het Bureau van het Verbond is thans zeer evenwichtig samengesteld uit zeven franssprekende en zeven nederlandssprekende confraters.

Gelieve, Mijnheer de Stafhouder, de uitdrukking te aanvaarden van mijn oprechte hoogachting en van mijn meest vriendschappelijke gevoelens.

De algemene sekretaris van het Verbond,
 Arnould Bayart.

MEDEDELINGEN

Fernand Collin-prijzen.

Er zijn twee Fernand Collin-prijzen van een bedrag van 60.000 fr. ingesteld ter bevordering van:

- a) de studie van het financieel en economisch recht;
- b) de studie van het financieel strafrecht (in de ruimste zin van het woord).

Komen alleen in aanmerking de in het Nederlands opgestelde oorspronkelijke werken die vóór 31 december 1965 zijn ingediend door auteurs van Belgische nationaliteit die sedert minder dan twintig jaar hun door een Belgische universiteit uitgereikt einddiploma hebben behaald.

Het reglement betreffende de toekenning van die prijzen kan schriftelijk worden aangevraagd bij het Sekretariaat van de Universitaire Stichting, Egmontstraat 11, te Brussel 5.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State, jg. 1964 - nr nov.-dec.:

Rechtspraak.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jg. 1965 - nr 6:

Inkomstenbelastingen. — Taxes met inkomstenbelastingen gelijkgesteld. — Indirekte staatsbelastingen. — Gemeentelijke Belastingen. — Internationale verdragen. — Europese belastingwezen. — Buitenlandse belastingen.

Nederlands Juristenblad, jg. 1965 - nr 12:

Wiersma D., Ter-beschikking-stelling door de kantonrechter. — Emmering Ed., Schadevergoeding in Frankrijk bij verkeersongevallen. — Enschedé Ch. J., Artikel 26 W.V.W. en het strafrechtelijk beleid. — Van der Woude M.V., Nogmaals: De Minister en de uitzendtypistes.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en registratie, jg. 1965 - nr 4852:

Bockwinkel A., Over contractuele uitbreiding en beperking van dringende redenen (I). — Van Kerkhoff M.J.A., Fiduciaire cessie van levensverzekeringen.

Journal des Tribunaux, jg. 1965 - nr 4483:

Matthijs J., La loi de défense sociale à l'égard des anormaux. Evolution des conceptions (suite). — Jurisprudence. — Chronique Judiciaire.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jg. 1964 - nr 3:

Graulich P., Jean-Pierre Dombret. — Dabin L., Sociétés momentanées en participation. — Flamme M.A., Associations soulevées par la conclusion de consortiums internationaux. — François L., Transformation d'entreprise et « cession annexe de personnel ».

Revue de l'Administration et du droit administratif, jg. 1965 - nr 3:

Vauthier M., Conseil d'Etat. — Assistance publique et domicile de secours. — Bibliographie. — Commission d'assistance publique. — Etat civil. — Population. — Traitements et pensions. — Revue de la jurisprudence.

Recueil Dalloz, jg. 1965 - nr. 11:

Hamon L., L'Office de la Radiodiffusion-Télévision française.

Revue du Droit Public et de la Science Politique en France et à l'Etranger, jg. 1965 - nr 1:

Colliard C.A., et Groshens J.C., La sous-préfectorisatation des préfets des départements. — Hamon L. et Marso A., Problèmes relatifs à la séance plénière, au travail en commission et à la nature du régime parlementaire. — Pinet Th., Analyse des textes législatifs et réglementaires (1er septembre 1964-31décembre 1964).

Public Law, jg. 1965 - nr 180:

Coombes D., The Scrutiny of Ministers' Powers by the Select Committee on Nationalised Industries. — Kagzi M.C.J., Judicial Control of Executive Discretion under Preventive Detention Law: An Indian Experience.

Archiv für Rechts- und Sozial Philosophie: jg. 1964 - nr. 2:

Stone J., The Nature of Things on the Way tot Positivism? — Langemeijer, G.E., Bemerkungen zum Thema: Jaspers, Das Recht und die Gerechtigkeit. — Poulantzas, Vers une ontologie juridique actuelle. — Silvers S., Some Methodological Approaches to Sociological Theory.